

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Eltemették a nemzet nagy halottját

Eltemették a nemzet nagy halottját. Kedden folyt le a nagy gyászszertartás, amelyen örök nyugalomra kísérték a román nemzet egyik legnagyobb és legértelmesebb fiát. Miron Christea földi maradványai már az örök enyészeté, de emléke időtlen időkig hirdeti majd alkotásainak jelentőségét és műveinek halhatatlan erejét. A koporsó után haladt a királyi udvar, a kormány tagjai, katonai és polgári előkelőségek, a külföldi diplomáciai kar haladt és mögötte tengernyi nép, egy egész ország közvéleménye, fajra, nemzetiségre, vallásra való különbség nélkül. Akik lélekben voltak ott, szívük meghatott érzésével hódoltak a nagy halottnak, aki földi hivatását az apostolok tisztaságával töltötte be.

A főváros templomaiban a temetés szertartása alatt zúgtak a harangok, a gyász jele mindenütt látható volt, külsőségeiben és az emberek arán is látható volt, hogy a gyász hangulatában vannak. Két hatalmas, feketével bevont amforából füst szállt. A görög keleti egyház papjai, akik az ország minden részéből a temetésre érkeztek, zárt sorokban tömörülve, a pátriárkia épülete körül sorakoztak fel.

Ófelsége és a trónörökös tizenegy óra-
kor érkeznek a pátriárkia előcsarnokába.

Az uralkodó meghajolt a koporsó előtt, majd Nicodem metropolita celebrálta az egyházi szertartást a püspökök és metropoliták segítségével. Balan erdélyi metropolita tartotta ezután a beszédet, amelyben többek között a következőket mondta: „A halál angyala a románság legbüszkébb fiát ragadta el közülünk, aki oszlopunk és világosságunk volt egyben és aki nehéz és válságos időkben bátran megállta helyét.”

Az egyházi szertartás befejezése után az elhunyt földi maradványait magába foglaló díszes koporsót a klérus tagjai vállukon vitték le a pátriárkátus templomában előkészített kriptába, ahol Miron Christeát, a nemzet nagy halottját örök nyugalomra helyezték.

#

A görög-keleti egyházi zsinat ünnepi ülésén dr. Zigre Miklós kultuszminiszter olvasta fel a zsinatot megnyitó királyi kéziratot, majd Nicodem metropolita, helyettes patriárka emlékezett meg kegyeletes szavakkal az ortodox egyház első főpapjáról. A gyászenek után dr. Zigre Miklós kultuszminiszter parentálta el a patriárka miniszterelnököt, méltatva Nagyrománia megteremtése körüli nagy szerepét. A nemzet hálás volt vele szemben és a legmagasabb méltóságába emelte.

Az Egyesült Államok és Anglia közvéleményének nyomására az angol kormány nem teljesíti az arabok követelését

London. Öt hete folyik a londoni keresztes-konferencia, amely a végén remélhetőleg a zsidó álláspont részbeni figyelembevételével fog zárulni. Eddig nem sikerült ugyan a zsidó álláspontot elfogadtatni, mert olyan szakadék választja el az arab és zsidó felfogást, hogy azt a mostani „keresztes” konferencia nem is fogja tudni eliminálni. A zsidó delegáció nem engedhet, mert ezáltal oly szerzett jogokat lenne kénytelen feladni, amelyet úgy Anglia, mint a többi népek alapokmányokkal szentesítettek.

A konferencia újabb fordulatát jelenti MacDonalddal gyarmatiügyi miniszter minapi nyilatkozata, aki közölte a zsidó és arab delegációval a kormány új javaslatait a palesztinai kérdés megoldására. A zsidó delegáció azt a választ adta MacDonalddal, hogy előbb a konferencia zsidó bizottsága elé terjeszti a javaslatokat és csak azután ad hivatalos választ arra nézve, hogy elfogadja-e azokat.

Az arab delegációval tartott tanácskozás során MacDonalddal arra kérte az arab politikusokat, hogy járuljanak hozzá a kormány új javaslatához, — amelyről egyébként laozártáig még nem szivárgott ki semmi. MacDonalddal hangsúlyozta, hogy Anglia barátságát viseltetik az arabok iránt, jóindulattal kezeli ügyüket és a Palesztina-kérdés megoldásának kérdésében is ez a magatartás vezeti. A kormány azonban tekintettel kell legyen az angol közvéleményre és az Egyesült Államok érzelmeire is, számot kell, hogy vessen ezzel a két térvetővel, amelyek egyaránt ellenzik az önálló palesztinai állam tervét és különösen nagy ellenszenvet tanúsítanak a zsidó bevándorlás és földvásárlás betiltásának gondolata ellen. — A legvégső, amit a kormány megtehet, hogy bizonyos korlátozásokat alkalmaz a bevándorlás és a földvásárlásra. — MacDonalddal arra kérte az arab államok képviselőit, hogy mérséklő befolyást gyakoroljanak a palesztinai arabokra.

Egy ország tragédiája

A Harmadik Birodalommal nem lehet megegyezni. Ezt tudja minden józan polgárember, csak a nyugati politikusok nem akarják ezt tudomásul venni. Nem akarták akkor sem meglátni, amikor beleegyeztek abba, hogy Prága behódoljon és elveszítse területének és nemzetiségének egy részét. Megalázták ezt a népet, de függetlenségének formája mégis megmaradt. A régi demokratikus garnitúra el kellett menjen és az újakat egy ismerték, mint a németek kedveltjeit. És nem segített semmi. Mert ott volt az, amire legjobban feni fogát a német szoldateszka. Ott vannak még a nagy iparüzemek, bányák, ott van a Nemzeti Bank aranykészlete, melynek kiadását követték a napokban. Ott van a cseh nép egészséges gazdasági ereje, szorgalma és hitartása. Ezt is igába kell hajtani. Minek menni gyarmati követelések kalandjába, ott szemben találja magát a brit-francia-amerikai hatalmas erővel. Itt azonban egy legyengült, leamputált országot talál tözsomszédságában és ezt senki a világon nem védi meg.

Ezért és tudta mindenki egész Európában, hogy március a döntések és új akciók hónapja lesz. Csak nem tudta, hogy a villámgyors akció hol indul meg. Tavaly ilyenkor az Anschluss és ősszel a szudétavidék bekebelezése. Ez mind a „német testvérek felszabadítása” címen történt. De most már erre a formára sem adnak semmit. Hitler kiáltványában azt mondja, hogy a cseh nép életérdeke az, hogy fennhatóságuk alá kerüljön. Tehát nem néznek már arra, hogy a szudétavidék „szenvédő” néptestvéreket mentse meg, hanem úgy állítják be a dolgot, hogy az egész Csehszlovákia megszállása is az otlakó nem német nép életérdeke. És elindultak szerda reggel a porosz katonák, hogy megszálljanak egy országot. Megszűntnek jelentette ki a német kancellár a régi Csehszlovákiát, holnap már a nemzeti bank aranykészlete Berlinben lesz és vesznek érte újabb nyersanyagot, amellyel municiót fognak gyártani, hogy a többi akciókhoz szükséges eszközökkel rendelkezzenek.

Kétszáz ezer zsidó retentő tragédiáját jelentti Hitlernek és az újabb lépése. Még nem telt be az örömpohár. Mi lesz velük, szegény, boldogtalan, szerencsétlen prágai, pozsonyi, chusti testvérekkel? Mi lesz velük, amikor a cseh nép bekebelezésén át az ottani zsidók teljes tönkretétele is együtt jár. Hova menjenek, merre fussanak, hiszen az egérfogó folyton szűkül, nincs hova menjenek. Minden ut le van zárva, minden remény befagyott. Ezen a havas, kegyetlen márciusban, mintha az időjárás is igazolná, hogy a régi márciusi napfényes napoknak örökre vége. Csak hideg van és kegyetlenség, egy nép sirja körül áll ez a gonosz, szívtelen Európa.

Újabb etap Európa tragédiája felé. És kétszáz ezer boldogtalan zsidó testvérünk szedheti sátorfáját és mehet a megsemmisülés felé.

Megrázó beszédek a zsidójavaslat magyar parlamentari vitája során

Magyarország az egyetlen állam, ahol a zsidókérdésről parlamenti vita folyik, a legszélesebb méreben, ahol mindenki elmondhatja véleményét és a nyilvánosság ellenőrizheti annak minden fazisát. Ez egészen különleges helyzet, mert egykor a cári Oroszországban ukázzal adtak ki zsidóellenes intézkedéseket és úgy emlékezünk, hogy a дума tárgyalásain sem folyt sohasem olyan széles eretben zsidó-vita, mint most a magyar parlamentben. Arról nem is kell említést tennünk, mert azt mindenki tudja, aki újságolvasó a legutóbbi hat esztendőben, hogy Németországban és Olaszországban rendeletekkel nyomták el a zsidóságot a végletekig.

A magyarországi parlamenti vita nagyon érdekes és a jövő történetírója sok mindenre fog következtetni ebből. Meglátja a magyarság 1939-es életproblémáját, amelyet szűk látókörű emberek úgy igyekeztek beállítani, hogy a boldogság és a jobb magyar jövő attól függ, hogy mennyire tudják kiszorítani a zsidóságot a közéletből és a gazdasági cirkulációból. Holott a három milliós földnélküli zsellérnek földhöz juttatása volna a kérdés lényege, de hogy erről elterelje a figyelmet, azért kell ráuszítani a közvélemény érdeklődését a zsidókérdésre, amelyről jól mondotta az egyik parlamenti felszólaló képviselő, hogy akármilyen módon is oldják meg, a nagy magyar tömegek annak semmi hasznát sem fogják látni. Csak a lézengő ritterek, a szolgabírói állásokba be nem jutók kerülnek majd színekurás állásokba, amelyekben kiderül majd, hogy mennyire alkalmatlanok. És akkor majd jönnek a birodalmi németek, amint jöttek már számos nagy vállalatokhoz, ahonnan kiszorítják a fajmagyarokat is.

A parlamenti vitáról különben álljon itt néhány szó tájékozásul:

BUCHINGER MANÓ

azt fejtegette, hogy a későbbi történetíró megállapítja majd, hogy olyan férfiak, mint gróf Bethlen István, gróf Sigray Antal, gróf Apponyi György, Rassay Károly, Ruppert Rezső és még sokan mások elutasítják a javaslatot. Eckhardt Tibor, aki a parlament legrégebbi fajvédője, azt mondotta: magyar ember nem csinál ilyen törvényjavaslatot.

Valóságos történelmi véruddá nőtt mindaz, amit eddig felhoztak a zsidók ellen. Nagyon nehéz megállapítani manapság, hogy mi a nemzetárulás és mi a kényszer által diktált politika. Ezután Buchinger adatokkal bizonyítja, hogy a most oly hangos felvidéki képviselők mennyire boldogok voltak, amikor Benes volt elnök dedikált fényképet küldött nekik. Jaross Andor miniszter akkor lekötötte magát a kisebbségi politikához és a demokráciához. Ezt nem tartja Buchinger nemzetárulásnak, de nem lát benne „oly vad küzdelmet” a magyarság mellett, mint melyet Vozáry munkácsi képviselő megkövetel a szerencsétlen felvidéki zsidóktól. Miért kifogásolják a zsidó szakszervezeti vezetőket? Sztalin nem némes volt. A magyar Bokányi és Csizmadia Sándor se volt zsidó. Csuf, végzetes dolog ez a javaslat és legszomorubb, hogy kárát a magyar nemzet fogja érezni.

GRATZ GUSZTAV

kijelenti, hogy a keresztény hit alapvető eszméivel jut ellenkezésbe az, aki különbséget tesz ember és ember között. Lélekgyilkossá-

got követünk el akkor, amikor olyan vallási és fajbéli közösségbe kényszerítjük a zsidóságot, amely teljesen idegen előttük és ha azokat kirekesztjük az egységből. Lehetetlennek tartja, hogy a kereskedelem és iparban működő rétegek helyett, az alatt a rövid idő alatt, amelyet a javaslat megszab, azonos gazdasági képzettségű elemet lehetne beállítani. Ha tönkreteszik a zsidó kereskedelmet és ipart, akkor ezt megérzi majd a nemzsidó iparos és kereskedő is. A vérségi leszármazás elvének felállításával a javaslat szerzői még önmagukkal is ellenkezésbe jutnak. Magyarország a szentistváni eszmerőben lett nagy, amely nem zárja ki az idegenfajúakat, hanem Magyarországgal közös munkára tudta azokat mindig egyesíteni. A faji alap rendkívül vitás és ingoványos terület, amelyben a nemzet nagy érdekei sülyednek el. Ezután

VAZSONYI JÁNOS

nagy beszéde következett. Szerinte a javaslat indokolása tudatosan valótlan állít és ragalmaz. A történelem majdan gyászkeretben fog megemlékezni az időkről. Vádolt vagyok! A vád egyszerű: mindennek egy oka van; és ez a zsidó.

Mégis azt akarom, hogy ne ítélkezzenek felettem olyanok, akik a bolsevista uralom alatt állást vállaltak, akik a nemzeti tanácsban helyet foglaltak, arra felesküdték, akik népbiztosok titkárai voltak, akik termelőbiztosokként szolgálták a kommunista uralmat és ne beszéljenek vértisztaságról olyanok, akik maguk vérbajosok. Az urak, akik ezt a törvényjavaslatot megalkották, csak az uzorást és bolsevikit látják meg, de a dolgozó és hasznos polgárt nem. Ez a javaslat ezer és ezer tragédiát idéz elő, családok nyugalomát dulja fel. Egyik miniszter azt mondotta, hogy a zsidóság rendezkedjék be a javaslatszabta keretekbe. Nem teszem meg. Nem tűzöm a magam homlokára a sárga foltot és nem leszek gettóönkéntes. A fizikai erő leüthet, de a leütéshez nincs jog és törvényes ok. Ezután idézi Petőfi Sándor cikkét, (amit a „Népünk” is közölt egyik legutóbbi számában), majd idézeteket olvas fel, Péchi Tamás volt házelnök, Jókai Mór, Tisza Kálmán, Irányi Dániel beszédeiből, szembeállítja azokat a mostani fajvédők szavaival.

— Nem lehet, de a zsidóság nem is akar kivándorolni, hanem amint apái, úgy ő is itt akar élni és meghalni. Kiütni a kenyeret az emberek szájából könnyű dolog, de annál nehezebb kenyeret adni. Kikergetni embereket ugyancsak könnyű, de annál nehezebb munkahelyeket teremteni.

— Csoda, hogy egyáltalán van még üzleti élet, — folytatta Vázsonyi — ez az ut a teljes leromlásba visz. Az embertelen javaslat helyett a tizparancsolat szellemének beszivárgását tartja kívánatosnak, hogy a gyűlölet helyett a szív és a szeretet beszivárgásának adjon helyet.

Fellner Pál után gróf Károlyi Gyula következett, aki azt javasolta, hogy a 25 éve megkeresztelkedett zsidók egyenjogúak legyenek és minden zsidó, aki kikeresztelkedik, 25. évfordulóján egyenjogúságot nyerjen.

Szombati László azt javasolja, hogy a hadirokkantakat és hadiárvaikat vegyék ki a törvény rendelkezései alól.

Bródy Ernő azt hangoztatja, hogy az emancipációs törvényt annak idején lelkesen megszavazták. Hubai Kálmán nyilasvezér

még ezt a javaslatot sem tartja elégnek. — Reisinger Ferenc szociáldemokrata (nem zsidó) kijelenti, hogy nincsen egyetlen olyan igazi magyar keresztény, aki helyeselné ezt a javaslatot. Payr Hugó támadja a javaslatot, amelynek létrehozásával a kormánypárti sajtót vádolja. Propper Sándor szociáldemokrata képviselő élesen bírálja a javaslatot. A munkásság nem fogja engedni az üzemek bezárását. Andaházi Kasnya Béla független kisgazda képviselő súlyos kifogásokat emel a javaslat ellen. Farkas István képviselő kifejti, hogy a javaslat ellentétben áll a magyar alkotmánnyal és humanizmussal.

A csütörtöki ülésen Ruppert Rezső különvéleményét fogják tárgyalni, azután befejezik a javaslat általános vitáját és megkezdik annak részletes tárgyalását.

Gróf Teleky Pál miniszterelnököt általában „békebeli” antiszemitának tartják, aki nem engedi meg, hogy ennyire szélsőséges irányban haladjon a magyarországi zsidókérdés megoldása. Rövidesen kiderül majd, hogy az a kis optimizmus, amely most uralkodik Budapesten, jogosult-e, vagy sem.

Meghalt egy világháborús hős

aki most már „gyáva”
zsidó lett

Budapesten meghalt egy nyugalmazott ezredes. Hogy hivatás? Dobrotyni Mestitz János ezredes. A neve nem sokat jelent. De amikor megtudjuk, hogy a farkasréti zsidótemetőbe helyezték örök nyugalomra, akkor már kezd érdekes lenni. Tehát zsidó volt az ezredes? A nyugalmazott honvédezredes. És kiderül az is hogy már a békeévekben, fiatalon a beszercebányai 16. honvédgyalogezred parancsnoka volt. És azt is megtudjuk, hogy ötvenkét ütközetben vett részt a világháború folyamán, közöttük a legvéresebbekben is. Ott volt a gorlicei át-törésnél, a limanovai huszárbravurnál, a bresztlitovszki ütközetnél és a dobrotyni győzelem külön az ő nevéhez fűződik. S kapott mindezekért tizenkét nagy kitüntetést, közöttük a Lipót-rendet, a vaskorona-rendet, a német vaskeresztet és végül a királytól a „dobrotyni” nemesi előnevet. Elég hős volt? De ha nem lett volna 73 éves, akkor harmadrendű állampolgárra degradálták volna. A dobrotyni hőst. Ilyenek ezek a zsidók. Még az ütközetekben is elől mentek. De ezt már elfelejtik sok helyen, főleg azok, akik soha nem voltak háboruban és nem tudják, mit jelent 52 ütközet és tizenkét nagy kitüntetés. Akik tudják, elmentek a temetésére. Így vitéz Ghiczzy tábornok, Hegedűs tábornok, Zöld Márton tábornok, sok magasrangú tiszt és a pesti társadalom sok régi kitünősége. A temetésen dr. Kiss Arnold főrabbi tartott gyászbeszédet. Nagyhatású beszédben méltatta a nagy hős érdemét, vitézségét és a zsidósághoz való tántoríthatatlan hűségét. Amilyen bátran vállalta a halálveszedelmét, olyan bátran vállalta a zsidóságot is. Ehhez is kell most annyi vitézség, mint ahhoz. Mert itt még győzni sem lehet, legfeljebb csak a hétségeken és reménytelenségen.

Mestitz János ezredes csalódással szívében nyugodott meg örökre. Dobrotyni nem hitte volna, hogy ilyen világ is lesz valamikor. Hogy hiába vett részt 52 ütközetben, most olyan csata van, amelynél a zsidókat a rettenő tulerő legyőzi. Legyőzi, — ideig-óráig — de hisszük, hogy a mestitzek szelleme mégis átugorja az idők zürzavarát és a végén elismerik a zsidó bátorságot, ahogy el kell ismerjék a zsidó szellem örökérvényességét is.

Amikor egy gentleman ideges

Legyünk őszinték és ismerjük be, hogy az arab előkelőségeket a londoni konferencián nagy ceremóniával fogadtak és minden tiszteletet megadtak nekik. Ezzel szemben a zsidó delegációval úgy bántak, mint akik egészen harmadrangu szerepet játszanak az egész Palesztina-kérdésben. Az araboknak királyokat megillető tiszteletet adtak, a zsidó delegációnak — jóval kevesebbet. Nem viselkedtek „gentleman like” a zsidó urakkal. Példa erre az a jelenet, amelyet a zsidó sajtó is megírt. A kedves és fiatal gyarmatügyi miniszter, MacDonald beszédet tartott a zsidó delegációhoz, amelyben az arab álláspontot ismertette. De valahogy nem lehetett megállapítani, hogy ez saját álláspontja is, vagy sem? Közben keserű megjegyzést tett Weizman által kifejtett álláspontot illetően. A fiatal gyarmatügyi miniszter nyíltan megmondotta, hogy a londoni tárgyalások nem azért tartatnak meg, hogy a zsidókérdés megoldásának ügyét előbbre vigyék. Vagy hogy a menekültügyi kérdést oldja meg. Ezek a problémák, akár milyen nehezek és tragikusak, még sincsenek összefüggésben a palesztinai kérdéssel. Jelenleg a Palesztina-probléma van napirenden és ezt élesen el kell választani a zsidókérdéstől. Így el kell utasítsa azt a kérést is, hogy tízezer német zsidó gyermeket adoptáljanak és elvigyék őket Palesztinába. Tulajdonképpen ezt a konferenciát csak akkor kellett volna egybehívni, amikor már találtak egy területet a zsidó menekültek számára — mondotta a miniszter. — De — sajnos — nem lehetett várni ezekkel a megbeszélésekkel, mert tekintetbe kell venni a nemzetközi helyzetet is, amely arra kényszeríti Angliát, hogy a Palesztina-kérdést mielőbb megoldja. Anglia hatalmas impérium — folytatta MacDonald — amelynek vitális érdekeivel számolni kell és nem lehet szentimentális szerencsétlen emberek sorsát illetően. Ezt csupán jótékony szervezetek en-

די סימבאלען פון היינטיג.

ווען דער בעל-בית נערט ארום מיט א ליכט און איז פדק חמץ ערב פסח —
ווען דאס טייערע זיסטויבדיגע נעשר גלאנצט ווידער און ווי דער
ליכטן גלאנץ —

דאן שמעלט אונז דר היזפרוי צערעס נעבען דאס היינע פסחדיגע נע-
שר. וויל ד ווייס דאס היינעס 100% פפלאנצען-פעסט און
שמרענע כשר אונד דאס צו די פסחדיגע שפייזען.
האן מאן אדנע היינעס פעסט ניכט אויסקומען.

צערעס

איז א 100% היינעס פפלאנצען-פעסט.

A HITEHAGYOTT

Egy kicsiny lengyel városkában élt egykor egy zsidó kereskedő, aki a környék nemesével üzleti összeköttetésben volt. Ezek egyike, egy fanatikusan vallásos katolikus megszokta, hogy ahányszor megjelent nála a zsidó, disputát kezdett vele és arról igyekezett őt meggyőzni, hogy az egyedül idévezítő vallás az övé. A zsidó nem volt tudós, de eleget tudott a zsidóságról ahhoz, hogy ellenfele érvelésével szemben ellenérveket hozzon fel.

Egy szép napon, amikor ismét vita volt kettejük között és a zsidó sikraszállott a zsidósága mellett, dühbe gurult a nemes, töltött pisztolyt vett kezébe, ráfogta a zsidóra és a következő fenyegetést mondotta: „Ha azonnal kijelented, hogy a keresztény vallás követője leszel, akkor vömmé fogadlak, ellenesethen azonnal agyonlőlek és az összes zsidót elkergetem birtokaimról!”

A zsidó késznek mutatkozott, hogy meghal a vallásáért. De az a fenyegetés, amelyet az egész zsidó közösség ellen hangoztatott, nem tévesztette el a hatást. Átgondolta újra a helyzetet és arra az elhatározásra jutott, hogy többet használhat zsidó testvéreinek azzal, ha elfogadja a nemes ajánlatát, mintha hűséges marad zsidóságához. Így azután kijelentette, hogy beleegyezik megkeresztelésébe.

A nemes ember gyönyörű nagy ünnepséget rendezett a kikeresztelkedés és leányának ezzel egyidejű esküvőjére. A zsidót megszedítette a sok pompa és az új környezet elfeledtette vele régi vállalási hovatartozandóságát. Amikor felesége egy fiúval üdvözöltte meg, szívvél-lélekkel kereszténynyé lett.

Sok-sok év telt el. A zsidó uccában is elfelejtették már a kikeresztelkedettét. Az új generáció, amely közben felnőtt, nem is emlékezett már a történetre. Egy napon bábra készült, amely egyik szomszéd községben lett volna. Amikor az országúton hajtott kocsijával, egy öreg zsidóval találkozott, aki egy nehéz sulyu láda alatt összeroskadt.

A konvertita szíve önkéntelenül megdobogott. Megállította kocsiját, felvette az öreg embert és elvitte a legközelebbi faluig. A már egyszer felébredt szív nem nyugodott többé. Amikor a vendéglátó nemes kastélyába ért, annak pincéjéből borzalmas sírás és jajgatás hallatszott. Megállott és megérdeklődte egy szolgától, hogy mit jelent ez a sok sírás és jajveszékélés. Megtudta, hogy a nemes zsidó bér-lőjét záratta be feleségével és gyermekeivel.

Ekkor odament a földbirtokos barátjához, megfizette a zsidó bérlő hátralékos összegét és azokat azonnal szabaddá helyezték. Azóta nem volt többé egyetlen nyugodt perce sem az egykori zsidónak. Folyton kínozta a lelkiismeret, hogy otthagya ősi vallását és ahoz hűtlen lett. De nem tudott magának tanácsot adni. Ha visszatér a zsidóságához, ak-

kor nem csupán magáról volt szó, hanem az egész zsidó közösség sorsáról, hiszen azok életüket vesztenék ezzel. Azzal gyanúsítanak őket, hogy ők inspirálták arra, hogy visszatérjen.

Egy este sétálni ment a faluba. A faluvégén észrevette, hogy egy kis ház ablaka nyitva van és erősen ki van világítva. Közelebb ment és szívből jövő ének hangjait hallotta. Benézett az ablakon és egy zsidót látott ott a díszesen terített asztalnál, mellette felesége és gyermekei. Két gyertyatartóban égtek a gyertyák, egy üveg bor, kalács és hal. A házigazda énekelte és fiaival vele egy szép szívhez szóló éneket. Eszébe jutott, hogy most péntek este van és mély-séges vágy fogta el az idillikus bibliai pihenőnap iránt.

Ettől az időtől kezdve nem állta meg, hogy minden péntek este ne álljon oda a zsidó ember házában ablaka alá. Egy péntek este a házikó üres volt és alig pislákolott egy lámpa. Csak az asztal helyén állott egy földdel telített edény, amelyben hatalmas gyertya égett. Valami homályos érzés azt sugta neki, hogy most van az Engesztelés napja. A legközelebbi városba sietett, felkereste a zsinagógát, odarohant a nyitott frigyszekrényhez, amelynél éppen egy imát mondott az előimádkozó és felsőtes-tével behajolt a szent ládába és néhány percen belül kifelélt lelkét.

Amikor az engesztelő nap estjén a sirhoz viték tetemét, a koporsójából egy lángoszlop lővált ki...

gedhetik meg maguknak, de a brit politikára ezzel nem lehet semmiképen sem hatni,

A brit impérium érdekelt abban, hogy béke legyen mindenfelé és a földtekén levő valamennyi konfliktus elimináltassék. Ez Chamberlain politikája! Ezért nem tekintenek most presztizsra, csak egy cél lebeg szemük előtt, — hogy ne legyenek komplikációk. Ezért volt kétszer Hitlernél, ezért utazott Rómába, ezért igyekeznek a spanyol ügyet is likvidálni és a palesztinai problémával is rövid uton elbánni.

Amikor beszédében ideért MacDonald, akkor a következő meglepő feltételt szabta a zsidó delegáció elé:

— Tekintettel az idő rövidségére, kéri a delegációt, hogy legfeljebb 25 perces beszédben válaszoljon az arab feltételekre. A gentleman ideges lett... elég neki a zsidó bajokról 25 percig hallani. Az arabokkal órákat, napokat tárgyalgatott. A zsidókból elég 25 perc is. És Ben Gurion egy patétikus semmitmondó beszéddel válaszolt. Mit is lehet mondani 25 perc alatt, amikor a kérdésnek milliónyi mellékkérdése van? De a gentleman „ideges”. Unja már ezt a sok jajgatást. Tett még néhány fájó megjegyzést arra is, hogy vajjon a zsidók állandóan arra várnak-e, hogy az angol bajonettek örködjenek felettük és védjék meg őket? Stephen Wise és Weizman igennel válaszoltak. Ezzel be is fejeződött a tárgyalásoknak ez az etappja.

A gentleman ideges volt.

Hozzászólások az „átrétegződéssel” kapcsolatban

Néhány héttel ezelőtt megírtuk, hogy mennyire csődöt kell mondjon minden sportszerűen meginduló átrétegződés, amelynek végeredményben nincsen semmi alapja, mert nem komolyan készítik elő és nem veszik komolyan azok, akik csinálják.

Cikkünkhöz sok hozzászólás érkezett, közöttük dr Horvát Sándor bucurestii ügyvédé, aki hosszabb cikkben vizsgálja nézetét és szintén megállapítja a fővárosi tapasztalatokból, hogy ott sem veszik komolyan az ügyet. Ezt írja többek között: „Férfiak és asszonyok minden alapos megfontolás és előrelátás nélkül egymásután iratkoznak be „tanfolyamokra”, de csak nagyon kevesen vannak olyanok, akik teljes szorgalommal látják hozzá a tanuláshoz. Hetek alatt akarják végezni egy-egy pályával, hogy a következő hetekben új meg új mesterséggel próbálkozzanak, ha ugyan már kezdeti nehézségek le nem lohasztják a nagy buzgalmat. Nem egyéb ez, mint fontoskodás, divat, esetleg tulbuzgóság, de megállapítom én is, hogy az egész nem ér semmit, csak külsőségeken alapul és nincs meg az átértett, belső szükségességből fakadó alapja.” Azt írja ezután dr Horvát Sándor ügyvéd, hogy lelki előkészület kell ehhez, amelynek hiányával vannak azok, akik elindulnak. Nincs bennük meggyőződés, azt hiszik, hogy őket nem érheti semmi baj, csak sportszerűen üzik. Először ismerni kell a zsidó történelmet, irodalmat, azt a folyamatot, amelyen keresztül a sorsvándorított zsidóság, amíg odajut egy „átrétegződni” akar, hogy komolyan lássa, ami a budapesti mentők jelszava: „Mindenkinek érhet baleset!”

A másik hozzászólás, amely említést érdemel, a Stein Mózes nagyváradi iparosé. Először is megemlíti, hogy sokan meggondolatlanul „emigrálnak”, illetőleg erről beszélnek és kiánsnak még sirjaikból is amerikai és más világrészbéli rokont vagy ismerőst. Aztán meg „átrétegződnek”. Óles betűkkel hirdetnek és ígérnek gyors átképzést, persze magas díjazásért. Tanulnak az emberek cuhrászatot, szabást, varrást öltészerűen,

össze-vissza. Ez azért van, mert nincs egy átfogó központi szerv. Felelős szervezetet kell előbb létesíteni, amely nem engedné elpocsékolni ezt a sok széjjelhuzódó különböző energiát. Meg kell ezt is szervezni, mert különben kudarcba fullad az egész.

Majd ezzel fejezi be: Kérem Önöket, mint a „Népünk” szerkesztőit, hogy exponálják magukat egy ilyen szerv létesítéséért, mert ez misszió és nincsen ennél fontosabb feladat. Lesznek segítőitársai, csak közös nevezőre kell hozni a meglévő erőket. Nem szabad várni másról, kezdje el az Önök széles körben ismert lapja. Reméljük, hogy a közös összefogásnak nagy eredménye lesz.

A futballpálya mint életcél

Egyik szatmári olvasónk, névszerint Fuchs Jenő levelet írt, amelyről őszintén megmondjuk, nem tudjuk, mennyire fedi a valóságot, de mint kuriózitást feltétlenül regisztrálhatjuk. Annyi gunnyal és annyi igazsággal van kibélelve ez a levél, hogy itt adjuk teljes szövegével:

— A napokban fájdalmasan komikus kijelentést hallottunk egy hithű szatmári zsidóember szájából. Három serdülő fia van, pályaválasztás előtt állanak és a gondterhes apa nem tud magának tanácsot adni, hogy mire nevelje őket. Az apa jómodu és tudna belőlük orvost, ügyvédet, vagy mérnököt nevelni. De visszariasztják a kamarák és fenyegető zártságok. Kereskedőnek nem érdemes adni. Ez a szakma tulzsufolt, úgy hogy ez sem nyújthat gondtalan megéltetést. Maradna az ipar, Erről is megalkotta már az apa egyéni véleményét. Ez sem biztos kenyér. Sok az eszkimó, kevés a fóka. Gondolt merészet s nagyot: futballjátékosnak nevelni fiait. Így biztosan boldogulni fognak. Állásuk lesz és pénzük is. Talán még hírnevet is szereznek maguknak. Néhány évi aktív futballozás után híresek is lehetnek, pénzesek is. Vallásos zsidóról van szó, aki néhány évvel ezelőtt csak gyűlölettel és megvetéssel beszélt olyan boldogságról, mint a futball. De most rájött arra, hogy van még egy pálya, ahol zsidó ugyanahogy boldogulhat: a futballpálya. Ilyet változtak az idők. A chasszid apa megtanulta rövid idő alatt az összes divatos jelszavakat. Ma már „komoly” pályának tartja a futballpályát és három fiát futballistának neveli.

Nagyjából így szól a levél. Nekünk csak annyi a hozzátenni való, hogy elhisszük, hogy ha nem orvos, ügyvéd, mérnök, kereskedő vagy iparos, akkor futballista. Talán azok a fiúk ott hárman arra is gondoltak, hogy jó volna mondjuk egy mezőgazdasági iskolába járni, vagy chalucnak menni, hogy azután Palesztinába menjenek. De akármilyen „modern” is egy ilyen „átrétegződött” chasszid apa, ott még nem tart, hogy Palesztinát is programba vegye. Inkább a futball. Miért hagyja rugni fiait, jobb ha a fiúk rugják — a labdát. Mi tudnánk még néhány tanácsot adni a háromfiús apának. De ha ő a futballpályát választja, — lehet, hogy neki — nincs igaza...

Egy 78 éves nyugalmazott

orvos szenvedélye...

Sok mindentelével kell találkozjon egy szerkesztőség. Jönnek naponta emigránsok, segélyt kérők, panaszosok, „érdekes” hírt hozók, de a legérdekesebb vendégünk a hetenkint megjelenő öreg, köztisztviselőben álló 78 éves orvos, akinek házhöz küldjük a lapot, de hogy egy kis „külföldit” is olvasson, feljön a magas emeleten levő szerkesztőségünkbe. Szívesen is látjuk évek óta, de mert az

utóbbi időben több ízben rosszul lett a lépcső miatt, ezért lebeszéljük, hogy jöjjön. Halott-sápadtan állított be többször és le kellett feküdjön, hogy szivdobogását és rosszulletét kiheverje. Akármennyit is kértük, kijelentette, hogy nem bír meglenni egy kis „szerkesztőségi levegő” nélkül. Szereti a sok újságot, amelyeket az asztalon lát, egy-egy cikket olvasni, a varsói, amerikai, angol lapokból, meg — még egy példányt akar a Népünkből is. Azt hisszük, hogy titokban valamilyen ingyenes „előfizetője” is van.

— Drága doktor ur, ne jöjjön fel a lépcsőn, hiszen ez Önnek méreg... ezzel fönkrekeszi magát, hiszen most is rosszul van... de csak jött... Az elmúlt héten újra rosszul lett. Leültettük, adtunk neki konyakot, hogy magához térjen. Végül telefonáltunk a fiának, aki egyik előkelő vállalat igazgatója, hogy jöjjön el és tiltsa meg neki, hogy a lépcsőn följárjon. A fiu, aki nagyon szereti apját, rögtön jött kocsin és kipirultan, izgatottan érdeklődött apja hogyléte iránt. Már akkor nevetett az öreg, jobban volt és ígérette, hogy „többet nem lesz rossz”. Elmondotta a fia, hogy több ízben megtiltották neki, hogy a lépcsőn feljöjjön, de nem lehet bírni vele... Ujra, meg újra eljön. Hiába egy 78 éves intellektuel, akinek ez a „szenvedélye”, hogy olvasni akar lapokat — és még egy példányban akarja a Népünket, — első kézből, direkt a szerkesztőségből.

Innen, a lap hasábjairól is üzenjük neki, ne jöjjön fel, mert árt ez a sok lépcső és kímélje beteg szívét...

Nehezen fog menni...

Egyik magyarországi zsidó újságban olvassuk, hogy a Magyarországon élő szombatosok leszarmazottai felhívást bocsátottak ki, amelynek az a célja, hogy megszervezzék a szombatosokat azért, mert nem akarják, hogy a zsidótörvény rájuk is vonatkozzék. Ezek a magyarországi szombatosok az erdélyi Bözödujaluból származtak el, akiknek életéről már lapunkban is többször megemlékeztünk.

Ez a „szombatos” kérdés szintén egyik érdekes hajtása lesz a magyar zsidótörvénynek. Tudniillik a törvény nem tisztázta egyáltalán azt, hogy faj-e a zsidó, vagy vallás? Némely helyen vallás, másutt meg faj, Van, ahol mindkettő. Ha vallásnak veszik, akkor kétségtelen, hogy a szombatosok is zsidók, hiszen őseik 1867-ben tértek zsidó hitre. Ha azonban faj, akkor ezek igazán „fajszekelek”, akik mostanig lehettek zsidók, de most megbánták. Elvégre most nem „passzió” zsidónak lenni és amikor annyian szökni szeretnének belőle, miért ne tegye ezt meg az, aki megteheti?

A magyarországi szombatosok megkezdtek a mozgalmat: vissza a kereszténységhez. Elég volt zsidónak lenni. Eszünkbe jut erről, hogy Szép Ernő írta annak idején, a Huszadik Század által rendezett zsidóankéton, hogy minden embernek legalább három évig úgy kellene lenni zsidónak, mint katonának. Ahogy a kaszárnyában megismeri mindenki az „angyalélelet”, úgy tudná meg, hogy mi az, zsidónak lenni. Sajnos, ilyen törvényt még egy országban sem hoztak. Pedig jó volna, ha minden ember tudná, hogy mi az zsidónak lenni. Sohasem volt kellemes, de most aztán egyenesen „kellemetlen”. (Milyen finom szó ez „ahhoz képest”, amilyen kellemetlen). Szóval: térjünk vissza a szombatosokhoz. Nekik elég volt. 1867-től mostanig. Vissza az egész. Ha már ilyen nehéz zsidónak lenni Magyarországon, akkor újra „faj” lesznek: magyarok és még hozzá keresztények. Ugy fognak emlékezni zsidóságukra, mint egy rossz álomra. Nekik egy „rossz álom” lesz, nekünk pedig egy keserves valóság.

„ELECTA” szövetek megérkeztek!

Nagy választék. Jó minőség. Olcsó árak

DEUTSCH POSTÓNAGYÁRUHÁZ, ORADEA

„ELECTA” szövetkülönlegességek egyedüli főárusítója Oradean

Wasserstrom Sándor:

Los von Europa!

Tömérdek zsidó könnyet hoznak a vonatok Constanțaba és visznek tovább a hajók... — A kelet- és középeurópai zsidók tragédiájának átmeneti állomása: Constanța!

Constanța, március elején. — Nem szeretem a felületes munkát és ha már itt járok-kelek a román tengerparton, amikor már látom, hogy miképpen folyik ez a nagy emigráció, akkor lássuk csak, hogyan jutnak el az emigránsok a tengerentúlra?

Legutóbb megirtuk, hogy miképpen folyt le az a „szédítés”, amelyet lelkiismeretlen emberek követtek el. De ezzel szemben megállapítom azt is, hogy az emigráció mindezek dacára folyik. Mennek százak és ezrek, csak nem hangosan, hanem csendben, fegyelmzettén. Különösen zárt csoportokban, megszervezetten érkező emigránsok elindítása folyik rendszeresen. Amikor a messzi földről, vagy az országból érkező emigránsok szándékoznak meglátják a tenger, azt hiszik, hogy ez a szabadulás útja. Ime ínt a tenger, a végtelen horizont, ott ringatózik a hajó, amely elviszi ezeket a szerencsétleneket erről a vén földrésről, ahol most annyi könny és jaj terem, amely annyira kategorikusan hangoztatja, hogy sok a zsidója. Ötszázmillió ember él itten és hat millió az, amelynek nincs helye. Rigától Salonikiig, ez a tömb az, amely folyton rázódik, mintha ettől volna „hideglelés”, mert van — nagyrészt proletár — zsidója. Ez a zsidóellenes láz ma már túlhaladta a 41 fokot is és ennek a „hidegrázásnak”, amely ma előntötte Európát, egyik vezetője — Constanța kikötője. Innen indulnak el az ezrek és tízezrek, akikről „poter” akar lenni Európa és akik mélyes-undorral és elkeseredéssel szívükben „poter” akarnak lenni Európától. Lássuk csak, hogy miképpen indulnak el és milyen hajókon?

HOGYAN NÉZ KI EGY „EMIGRÁNS” HAJÓ?

Nem szeretek kertetelni és ezért nem adom magam oda „kivándorlási ügynök”-nek. Akik menni akarnak, azok lássanak tisztán és tudják, hogyan mennek. Téved az, aki azt hiszi, hogy gyönyörű fehértestű, fényesen kivilágított nagyszerű „Queen Mary” zsánerű 70.000 tonnás óceánjárót ringat a Fekete tengeri kikötő vize.

Nem luxuszózs, nem úgy néz itt ki, ahogy azt kényelmes moziállományból lehet látni. Amint ott látjuk, hogy elegáns hölgyek és urak, nagyszerű bőröndökkel, tisztelgő vámosok között felbug a hajókürt és indul a nagy útra az elegáns hajó. És a parton nevetgélő és vagy könnyező embercsoportok lengetik zsebkendőjüket.

Oh, nem ilyen „elegáns” ez itt, nem olyan szép. Sőt, szomorú, szegényes, sőt nyomorúságos, mint az itteni zsidóság egész élete és sorsa. Künn, valahol a teherhajók utáni raktárházak mellett ring a fekete, egyszerű teherhajó. Hol van itt „luxus”? Még egyszerű kényelemről sem lehet szó. A parton rendőrök és a szervezeti megbízottak őrködnek azon, hogy senki illetéktelen ne szökhessen tel a hajóra. (És mégis vannak olyanok, akik ezt a sokszoros kordont is áttörik és felszöknek a hajóra!) Engedélyt

kérek illetékesektől, hogy megnézhessem az emigráns hajót. Nehezen megy. Amikor a hajó tulajdonosával oda érkezem, megérték mindent. Elég azoknak látni, akik egyszer a hajóra felszállani kényszerültek. Ez már maga is egy nagyon, de nagyon szomorú, szívzaggató látvány. Erről is lehetne moziféltelt készíteni. Mint a zsidó szomorúságnak, a zsidó kétségbeesésnek szimbólumát és minden moziban vetíteni kellene, hogy lássa az emberiség és lássa a jobbjézű Európa, hogy hova juttatták a gyűlölet és gonoszság a dolgozó emberek ezreit és tízezreit. Tegnap még dugdugdag bécsi gyáros, vagy előkelő danzigi kereskedő, budapesti egyetemi hallgató, vagy szudéta vidéki intellektuál: ma pedig egy nagy teherhajó óriási gyomrában, mint ide-oda hánykolódó szerencsétlen proletár, aki azt sem tudja, merre vezet élete útja.

Ne tagadjuk, hogy ezek a hajók nem jók személyszállításra, sőt arra nem is alkalmasak. Inkább gabonát, cementet szállítanak rajtuk, vagy állatokat messzi országokba s így érhető, ha helyiségek sötétek, levegő híjjával vannak és komfort nélküliek. A tengeren ide-oda rázódnak ezen teherhajók, ami nagyon nehéz, sőt olykor életveszélyessé teheti az átkelést. Konyhaberendezéseik is vagy egyáltalán nincsenek, vagy hiányosak, mellékelyiségeik sincsenek.

Egy nagy „hombár” az egész és ugyyszólván más semmi. Nagyon keserű impressziókkal távozom a hajóról, amelyen már többszázszor vannak, akik menni készülnek. Némán, amint az emberi gonoszság — élő lelkiismeret, néznek reám könnyes és védő szemekkel. Ezek szegények már annyira beletörődtek mindenbe, hogy nem is panaszkodnak. A „Los von Europa” vágya annyira eltöltötte őket, hogy már sem nem látnak, sem nem hallanak, csak menni, menni, menni...

BESZÉLGETÉS EGY ZSIDÓ HAJÓKAPITÁNNYAL ÉS HAJÓZÁSI VÁLLALATOK VEZETŐIVEL.

Amikor újra a parton vagyok, este van már és egy ismerősöm egy zsidó hajóskapitánynak mutat be. Rögön elpanaszolom neki, amit láttam, mire kezeletlenül válaszol. Elvégre annyi nehézség van e téren, hogy még így is csodák-csodája, hogy mehetnek ezek a hajók. Sokat beszélgetünk arról is, hogy miképpen lehetséges az, hogy a zsidóságnak milyen üzleti érteke van mindennez és a teherhajózást ennyire elhanyagolta. Megindult ez a nagy vándorlás és számító, ravasz görög kereskedőkre és hajósokra bízta az egészet. Milyen jó is volna, ha léteznének zsidó hajózási vállalatok, amelyek ezt szívvel is intéznék, nem csupán rideg kalmárszellemmel. Beszélünk arról, hogy a világ legnagyobb hajója, aki valaha is élt, Kolumbusz Cristóf is marannus volt, tehát ősei zsidók, Vasco de Gama-nak.

a nagy felfedezőnek is zsidó hajóskapitánya volt, az ókorban pedig a zsidóság valóságos kultuszt üzött a hajózásból. Emlékezzünk, hogy a régi időkben is éltek zsidók, akik hajózással foglalkoztak és havalahá, úgy most valóban szükség volna arra, hogy zsidó hajósok segítsenek ebben a nagystílusú munkában, ami „üzletnek” sem volna rossz. Mennyi millió kerül görög hajósok kezébe, amit lehetne másképpen is megtartani a zsidóság javára, de a görögök keresik a nehéz milliókat.

De hagyjuk ezt, térjünk a tárgyra vissza. Kérdem a zsidó hajóskapitányt, aki inkognitóban akar maradni, hogy nem-e lehetne ezt másképpen megszervezni? Rámutatott a nehézségekre, amelyek különösen a kihajózásnál mutatkoznak. Amikor cnyire instruálva voltam, összekerültem Rosenberg Emil nagyváradi származású gabona-exportőrrel, aki egy idő óta Constanțaban lakik és renkívül sokat dolgozik a zsidó emigráció érdekében lelkesen és önzetlenül.

Az ő közbenjárására jutottam el néhány hajózási vállalatához is. Ezeknél is meghallgattam a nehézségeket és amint az egyik nagy hajózási vállalatnál mondták, amelynek hajói vannak, hogy sok költséggel jár egy ilyen hajót átalakítani személyszállításra, ami „nem fizetődik ki” nekik, mert hiszen egy ilyen szállítás számukra is sok veszéllyel jár. Lehetne egy kissé könnyíteni az ügyet fekvőhelyekkel, konyhával meg mellékhelyiségek készítésével, szellőztető ablakok szaporításával és erre a körülményre felhívtam azok figyelmét, akik az ilyen kérdéseket intézik és ígéretet is tettek, hogy amennyire módjukba áll, segíteni is fognak, mert úgy, ahogy eddig voltak ezek a transportok, nagyon sok hiányosságot mutattak fel. Annyi ember összezsúfolva és a legnagyobb veszélyeknek is kiszolgáltatva egy nagy hajó gyomrában: szomorú látvány és bűn, amely előbb-utóbb megbosszulhatja magát...

Az egyik hajóskapitány fel is ajánlotta az általam is megtekintett „Carmen Sylva” nevű teherhajóját, ami nagyon is alkalmas volna, természetesen a megfelelő átalakításokkal, felszereléssel és a személyszállításnál szükséges berendezéssel. Illetékesek feladat, hogy akár megfelelő hajó kibérelésével, avagy ha lehetőség van megvásárlásával, de emberhez méltóan történjen az emigránsszállítás. Ha állatszallító hajón is, de emberi módon...

A CONSTANȚAI ZSIDÓSÁG JÖZSIVE.

Bámulatos, hogy ez az aránylag kisszámú constantai zsidóság mennyi mindent áldoz azért, hogy segítsen a menekülőknél és innen távozni készülőknél. Százazreket adtak eddig és adnak nap, mint nap. Különösen egy dr. Otto Weissbuch nevű orvos, aki nemrégiben, mint katonaságnál szolgáló orvoskapitány járt Erdélyben is, dolgozik minden erejét megfeszítve a zsidó menekültek érdekében. A felesége egy törekeny, finomlelkű asszony pedig még férjét is tulszárnyalja munkájában és lelkesedésében. Most egy erőteljes akciót indítottak, hogy egy aylumot állítsanak fel, ahol 50—1000 emigráns mindenkori menedéket kaphasson, aki arra rászorul és egy népkonyhát, amit ezzel párhuzamosan ennek helyiségében felállítanak azok részére, akik idejönnek és nem tudnak azonnal továbbmennel. A gyűjtés megindult e célra és kapnak sok adományt Bucarestből és sok más városból is.

Dr. Weissbuch Otto és azok, akik körülötte szerénykednek — közöttük sok erdélyi is, mint Márkusné, Rosenberg Emil, Rhoe gyógyszerész, Geiger Jenő, Lázár Berkovics hajózási cég, Szécsi Andor,

inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalu Bihor, Secția III-a.

Naptár 5699

Péntek: Adar 26. március 17.

Szombat: Adar 27. március 18. שבת

Heti szidra: ויחה פקודי

Heti haftora: כל העם הארץ

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 6.06

gyertyagyújtás 6.28

Istentisztelet kezdete 6.40

Szombat befejezése 7.34

Ros-Chodes Niszán bencsolás.

Kedd, március 21: Ros-Chodes.

A mennyeknek országa

Irtá: ADY ENDRE

Ez a cikk 1901 augusztus 27-én jelent meg a Nagyváradi Naplóban, amikor újból felvetették a vérvád meséjét és Ady Endre éles tollal és még élesebb éleslátással ostromozta a reakciót. Cikke olyan aktuális ma is Magyarországon, mintha most írta volna.

Ez a szerencsétlen ország a mennyek országa lesz immár nemsokára: a gonoszul felbujtogatott butaságé egészen. Boldogok lehetnek kik ezt így akarták. Mi magunk is azt tartjuk, hogy valamelyik falu szélén, börtönben, csalitban megtalálják egy keresztény lány holttestét. Akkor aztán szétfutnak az itt-ott már kigyúlt lángok s borotvált és borotvátlan arcok meglepült mosolygásban nyulhatnak szét, míg a megvadult hordák összegabalyodva bömbölik: „halál a zsidókra!”

Eleget mondogatjuk, minden intelligens egy ember, hogy látjuk, kiknek áll érdekében felköltöteni a szennyes áradatot. Néhány esztendő óta érezzük a földalatti dühörgést, figyeljük az aknamunkát. Mi néhányan huzzuk a vészharangot lármázunk, prédikálunk, intünk hasztalan. Ma már a legkegyelmesebb államhatalom védnöksége mellett folyik a mulatság. Vadul, örültül, gonoszul. Most, amikor az ország minden részéből érkeznek a veszedelmes hírek, még egyszer szólnunk kell. Lássuk a maguk ijesztő voltukban világosan a dolgokat.

A feudális klerikális reakció reánk nehezedett egészen. Ez az ország tán sohasem volt olyan koldus, mint most, s néhány évtizede, modern élete annyi tennivalót még nem mért rá, mint amennyi tennivalója most van. Szabadulás csak úgy történhetnék, ha szétrombolnának minden megmaradt kínai falat. A kínai falak mögött azonban nagyra nővekedni engedett hatalom tanyázik. És e hatalom is megérezte a veszedelmet. Mikor látta, hogy a harc kikerülhetetlen, a falak lovagjai kezdtek harcba. Régi fogás. Így lovagjai kezdték harcba. Régi fogás. Így csináltak a körülzárt középkori rablólovagok is. A mostaninak pláne a formája sem új. Magyarul így hangzik a recipéje:

— Ha baj van, itt vannak a zsidók. Az

éhséget, a nyomort s mi minden bűnünket uszítsuk csillapítás okából a zsidókra.

Ez a mai veszedelem. Így született meg újra. Így jósol szörnyű tragédiákat. Azért siettünk csak röviden feltárni, mert félünk, hogy nem tudjuk az ügyesség cenzuráját elkerülni, ha ezekről a gázságokról kell írunk. Sokat elértem már. Benne uszunk nyakig a szennyes árban. Már nemcsak a bőr épségének hasznos dolog ebben az országban butának lenni, de előkelő divat is. Akinek van félteni valója, vagy aki a közleledő zavarosban akar halászni, egyaránt szaporázza lépteit a reakciós tábor felé. Kormányértiak, képviselők, előkelő közéleti alakok ma mind vallomást tesznek szükséges pártfordulásairól! (1901—1939, nincs különbség, a szerk. megjegyzése.)

Akik szembe merünk állani a veszedelemmel, kevesen vagyunk. Bizony mennyeknek országa, butaságnak országa lesz ez az ország. A tizenkettedik órában ez újabb vészharang rázásnál sem ajánlhatunk mást, mint teltünk és teszünk naponkint. Keljenek föl a felvilágosodottság, értelmesség s liberalizmus minden hívei. Rá kell szorítanunk a hatalmon hazudókat a szintvallásra. Védekezniünk kell olyan elkeseredett erőfeszítéssel, mint harcolnak a buta reakció hitványjai. Ki kell kutatnunk a nép felbujtóit s elszőnyítő példát adni a hitvány bujtogató hadnak.

Nehogy a mi becsületünkön maradjon egy apró folt is a behövetkezendő nagy katasztrófa vádjából. Ha harc közben győznek le bennünket, legyen. De a harcot meg kell harcolnunk. Ne tegyék ezt a szerencsétlen országot (1901 Magyarország, a szerk.) gonosz örjögésükben temetővé. Nem frázis, igaz hitünk, igazságunk, hogy csak kiméletlen harccal lehet egy kevés reményünk a megváltásra. Ne várjuk meg, míg a butaság felgyújtja egészen ezt az országot, míg eltemetik ezt az országot a középkor visszamaradt istentelen rablólovagjai...

— NUMERUS NULLUS A ZSIDÓ DIAKOKKAL SZEMBEN A PRÁGAI EGYETEM ORVOSI FAKULTÁSÁN. — (Prága). A fiatal intézeti orvosok szövetségének nagygyűlésén felolvasták a prágai cseh egyetem orvosi fakultása tanári karának közlését, amelyben a tanári kollégium kijelenti, hogy sürgősnek találja a zsidókérés megoldását és hogy intézkedéseket tett arra vonatkozólag, hogy az elkövetkezendő két szemeszterben ne vegyenek fel több zsidó diákot az orvosi karra. Tekintettel arra, hogy a prágai német egyetem már előbb kizárta a zsidó hallgatókat, a cseh egyetemnek ez az elhatározása azt jelenti, hogy a zsidókat most már teljességgel kizárják az orvosi karról. Ettől függetlenül azonban, a beirt 780 zsidó főiskolai hallgató közül négyszázan önszántukból feladták tanulmányaikat, remélik, hogy a Genfben székelő nemzetközi diákszövetség lehetőségeket fog teremteni nagyobb számú diák felvételére a külföldi egyetemeken. Egy másik rész a héber egyetemre szándékszik beiratkozni, ahol már az elmúlt év folyamán száz bohémiai zsidó diák helyezkedett el.

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Sir. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Joceoc hátamögött. Postavamma szemben

„elsőrangú erdélyi kóser”

— Eljegyzés. — Kaufmann Bandi, a szatmári zsidó ifjuság szimpatikus tagja eljegyezte Lebovits Illyke urleányt. (M.k.é.h.)

— Házasság. — Berkovits Dávid segsvári főrabbi és Adler Hanna, Adler József tordai főrabbi leánya f. hó 21-én tartják egybekelési ünnepélyüket.

— Eljegyzés. — Zeif Arankát, Valea Vinului, eljegyezte Izsák Sámuel, Valea Vinului. (M.k.é.h.)

— ORTH. KÓSER KONYHAMAT Brașov, Str. Regele Carol (Kapu ucca) 38. sz. alá helyeztem át Korona kávéház mellett. Káhán restaurant.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcso és pontos kiszolgálás!

— ÖNGYILKOSSÁGBA KERGETTEK AUSZTRIABAN EGY ÁTUTAZÓ DÉLAFRIKAI ZSIDÓT. Varsóból jelentik, hogy a Britannia szállóban, az egyik szoba ablakára felakasztva találták meg Hesekiel Todres 36 éves délafrikai zsidót. Tragédiájának története a következő: Todres 1938. áprilisában elutazott Délafrikából és május végén Bécsbe érkezett. Az osztrák fővárosban tanuja volt a legborzalmasabb zsidóüldözéseknek. Megbotránkozásának adott kifejezést a látottak fölött, mire SA-legények kezébe került, akik koncentrációs táborba hurcolták, itt pedig heteken át a legborzalmasabb kínoknak vetették alá. 85 fontot és több értéktárgyat, ami zsebeiben találtak, elkoboztak tőle. Egy napon elvittek a koncentrációs táborból és letették egy kilométerre a lengyel határtól. Megparancsolták neki, hogy tizenöt percen belül fusson a határhoz, mert különben visszaviszik a táborba. Miután a táborban egyik csontját összezúzták, csak nagy nehezen tudta betartani a futólépést. Testileg és lelkileg teljesen megtörve ért Lengyelországba. Az a reménye, hogy Dél-Afrikába való visszatérése előtt fel fog gyógyulni, nem vált valóra. Buskomor lett és végül öngyilkosságot követett el.

LEGIDEÁLISABB HASHAJTÓ, VÉRISZTÍTÓ, epehajtó a dr Földes-féle „Solvo” pirula. Székrekedés, bélrenyheség, rossz emésztés, gyomorrontás, felfúvódás, gyomor és bélfájdalmaknál teljes gyógyulást nyújt. Egy doboz ára 20.— Lei. Minden városi és vidéki gyógyszerárban és drogériában kapható.

— MEGNYILT Grosz Albert (az Újságíró Klub volt todrásza) modern és elsőrangú férfi-todrászata a LAZAR AUREL-UGCA (v. Nagy Sándor-ucca) 2. szám alatt. Olcsó árak, elsőrangú kiszolgálás. Előnyös bérletjegyek hához is. Szíves pártfogást kér: Grosz Albert.

Mit mond a tudomány a hajnövesztő szerekről?

Sok hajnövesztő szert hirdetnek, ilyenek azonban a tudomány megállapítása szerint nincsenek.

Nem akkor kell gondolni a haj megmentésére, mikor az már kihullott, hanem mielőtt a tragédia megtörtént volna, meg kell tenni a megfelelő óvintézkedéseket.

A „PETROL EGGER”

hajszesz használata teljesen biztosít a hajhullás ellen, mert olyan hatóanyagokat tartalmaz, amely táplálja a fejbőrt és megakadályozza a fejkorpa képződését.

— Kiépül a palesztinai zsidóság egységes szervezete. (Jeruzsálem.) A jisuv különböző rétegeinek képviselői Tel-Avivban konferenciára ültek össze. A konferencia behatóan foglalkozott az összes politikai pártok és csoportok, a revizionistákat is beleértve, egy átölelő, egységes képviselő kiépítésének kérdésével. Az előkészítő-bizottság többek között azt a javaslatot terjesztette a konferencia elé, hogy a Vaad Leumi kooptálás útján olvassza magába azoknak a csoportoknak a képviselőit, amelyek egyelőre nem foglalnak helyet a zsidó nemzeti tanácsban. A bizottság azután javaslatot tett a konferenciának arra is, hatalmazza fel, hogy: a zsidó lakosság általános sztrájkját proklamálhassa; összehívassa Palesztina összes felnőtt zsidó férfait; a londoni zsidó delegációhoz táviratot küldhessen és végül intézhessen az egész világ zsidóságához egy proklamációt, hogy a zsidó nemzeti otthont fenyegető veszedelem hatása alatt ne essenek kétségbe.

— Szétduzták a hétszázéves gnesseni zsidó temetőt. (Varsó.) A Posen tartománybeli Gneszn (Gnessen) városi tanácsa elhatározta, hogy a 700 éve fennálló, történelmi értékű zsidó temetőt sétatérre alakítja át. 180 sírből kiemelték a holttesteket és megkezdték a temető feldulását. A varsói rabbinate panasszal fordult a kormányhoz.

— Az angol közvélemény a zsidó bevándorlás mellett. (London.) Az angol közvélemény intézet körkérdezt intézett annak megállapítására, hogy az angol közvélemény kívánja-e a kormánytól a palesztinai zsidó bevándorlást támogató politikának a fenntartását. A News Chronicle közli a szavazás eredményét és megállapítja, hogy a beérkezett válaszok 60 százaléka pozitív, 14 százaléka negatív, a többi különböző.

של פסח
Husvétii
fűszeráru
burgonyaliszt, csokoládé, stb. legolcsóbb napi árban kapható
Léb fivérek
CLUB Telefon: 3201

— Volosin kárpátukrán miniszterelnök nyilatkozata a zsidókérdésről. (Chuszt.) Volosin miniszterelnök az alábbi nyilatkozatot tette a zsidókérdésben: — A zsidókérdés megoldása a közös állam problémája és a közös csehszlovák törvényhozás fogja megoldani. Kárpátukrajnában nem lesz külön zsidótörvény. Az angol kölcsönt érintő megégyezés is természetesen vonatkozik a kárpátukrajnai emigránsokra is. Országunk legtöbb zsidója szegény ember, nagyon gazdag zsidó csak elvétve akad. Nem lehet szó nálunk sem rasszizmusról, sem antiszemitizmusról, még ha elszigetelten itt-ott el is hangzanak zsidóellenes hangok. — A kárpátorosz országgyűlésen — folytatta nyilatkozatát Volosin — nincsenek képviselve a zsidók, mert a cionisták kivételével a zsidó lakosság nem volt hajlandó önálló listával menni. Egyébként a zsidó kisebbség lojálisan a kormány listájára szavazott.

— Készül a külkereskedelmi és fizetési egyezmény Palesztina és Jugoszlávia között. A palesztinai és jugoszláv kormány megbízottai között külkereskedelmi és fizetési egyezmény megkötésére folynak tárgyalások. Mivel Palesztina külkereskedelmi mérlege Jugoszláviával szemben passzív, a palesztinai megbízottak azt az ajánlatot tették, hogy az évenként cca 400 millió dinárt kitevő passzívumot Palesztina csak részben fizeti devizákkal, míg a fennmaradó részt a Jugoszláviából kivándorló zsidók vagyonának kivételével, illetve kompenzációjával fedeznék.

Divat és gyógycipők Belvárosi Cipőszalon-ban

Kohn István
Oradea, Parcul Traian 1.

— Olcsóbbodott a megélhetés Palesztinában. A palesztinai hivatalos statisztikák szerint az 1938. év folyamán Palesztina területén átlagban 6.5 százalékkal olcsóbbodott a megélhetés, amit kizárólag a belső mezőgazdasági termelés emelkedésével magyaráznak. A hivatalos statisztikák szerint (az 1935. januárhoz viszonyítva) az általános megélhetési index 1938. év december 31-én 102.2, az 1937. évvégi 103.6-tal szemben, ami 6.5 százalékos olcsóbbodást jelent. Az egyes közszükségleti cikkek közül az 1938. év folyamán egyedül a kész marhaus drágult 3.8 százalékkal, míg minden más élelmiszer ára esett. Legnagyobb arányú az áresés a kávéban, amelynek ára 34 százalékkal esett, az olívaolaj 33.7 százalékkal, a borsó ára 21 százalékkal, az árpa és árpakása ára 20 százalékkal, az ausztrálii búzaliszt ára 9.6 százalékkal esett, míg más élelmiszerek áraiban 3-4 százalékos áresés tapasztalható.

— LEMONDOTT A FRANCIA NAGY RABBI. Prof. Izrael Levi, Franciaország 83 éves főrabbi, aki egészségi okokból már hosszabb ideje nem tudja betölteni állását, hivatalosan közölte lemondását. Az új főrabbi megválasztása március 8-án lesz. — Prof. Izrael Levi 1856-ban született Párisban. 1882-ben a párisi rabbiszeminárum zsidó történelem és irodalom tanára, 1896-ban pedig a talmudi és rabbinikus irodalom lektora volt az Ecole Practique des Hautes Etudesban. A tudós főrabbi hosszú éveken keresztül szerkesztette a „Revue des études juives” című folyóiratot és több tudományos munkát jelentetett meg, amelyek közül az egyiket, a L'Institute de France pályadíjjal tüntették ki. Levi professzort 1919-ben választották meg Franciaország főrabbiává. Tagja a héber egyetem judaisztikai intézete tanácsának.

„iréne”

București
Str. Lipsicani 26. I. - Tel. 4-86-07

A legfinomabb női fehérnemű és kelengyek készítése a legújabb modellek szerint. Női galériók, jabouk, mellények. Legújabb csipke, valamint sa... műhelyi n'kben készült d.val... ujdonságok állandóan kaphatók.

Szép kivitel, szolid árak.

— AFGANISZTANBA SZABAD BEVÁNDORLÁS? Az afganisztáni külügyi minisztérium hajlandónak mutatkozik a bevándorlási engedélyt adni számos olyan szakembernek, akik kedvező pénzügyi feltételek mellett mint szakértők működne együtt az ország mérnöki direktóriumával. A kormány reméli, hogy a bevándorlók kétségeikkel elő fogják segíteni Afganisztán gazdasági és kulturális fejlődését. Ugyanakkor az afganisztáni kormány módot nyújt a különleges ismeretekkel rendelkező mezőgazdasági szakemberek bevándorlására. Ezek a szakemberek hivatottak előmozdítani az ország mezőgazdaságának fejlődését. A kormány különleges elbánásban részesíti azokat a szakembereket, akik az afganisztáni földművesek szakképzését emelik. Bár az ipari ágakban a bevándorlók száma korlátozott van, a mezőgazdasági szakemberek bevándorlása elé nem állítanak semmilyen akadályokat. A bevándorláshoz szükséges okmányokat a bombayi afganisztáni követség állítja ki. A konzulátus közvetít a bevándorlás és az afgán mérnöki direktórium valamint az ország kormánya között. Az érdeklődőknek a bombayi konzulátus kérdőíveket bocsát ki, amelyet a szakképzés igazoló okmányokkal együtt kell a konzulátusnak benyújtani. A kérdőív angol nyelven töltendő ki.

— GONDOS FELESEG munkából határozó urát DIANA sósborszesszel várja.

— TEHENESZETRE alkalmas házhely közvetlen a szénapiac mellett, a Pece-pata partján eladó. Értekezhetni a kiadóhivatalban.

— A LENGYEL SEJM VAGASI TITKÁRSÁG LALMA RENDKIVÜL LESUJTOTTA A LENGYELORSZÁGI ZSIDÓ LAKOSSÁGOT. A sejmnek az az elhatározása, amely végleg eltiltotta a zsidó ritus szerinti vágást, rendkívüli elkeseredést váltott ki a lengyelországi ortodox zsidó lakosság körében. Bár a javaslat még nem került utolsó olvasásra, az antiszemita magatartás, amely a kormány intézkedéseit és állásfoglalását jellemzi, valószínűtlenné teszi, hogy a sejm jobb belátásra jut ebben a kérdésben. A zsidó hitközségek a miniszterelnökhöz fordultak, hogy védelmezze meg a zsidó lakosság vallásos érdekeit. A rabbik szövetsége március 7-ére konferenciát hívott össze, amelyet általános böjtnap előzött meg.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat

új helyiségünkben
Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Állandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

Kauftheil Ernő:

Telivér, félvér és negyedvér-zsidók...

Kempelen Béla idézett könyvének második része Kismarton (Eisenstadt), a „Seva Köhiloth” egyikének ghettoját írja le érdekesen. A könyv a szombaton láncsal lezárt Zsidó-utcának fényképét is közli. E könyv megjelenésekor (1938) még senki sem gondolt arra, hogy az év végéig Burgenland zsidósága földönfutóvá lesz, templomok és tórák pedig elpusztítottak. ... 1388-ban kaptak Kanizsai János esztergomi érsek és testvére Kanizsai Miklós tárnokmester Zsigmond királytól engedélyt arra, hogy a tulajdonjogukat képező Kismartonban zsidókat telepíthessenek le. A herceg Eszterházy-család (földesuruk) közbenjárására új lakóterületet is jelöltek ki számukra. Dr Alfred Fürst: „Sitten und Gebräuche einer Judengasse” c. könyv alapján közli a ghetto alapítócsaladjainak névsorát.

A Tedesco és Todesco családok is a pozsonyi ghettből kerültek fel Bécsbe. Todesco Hermann építette az osztrák Nordbahn 1838-ban. 1844-ben meghalt és 12 millió forintot hagyott örökösére. Fia Eduard osztrák báró, Mór pedig lovagi rangot kapott, leánya Worms Henry báró felesége lett. A pesti Tedesco-családból Todesco Aurél kormányfőtanácsos, egy Tedesco Irén nevű Krauss Sámuel neje, Todesco Dorótya pedig Bacher Simonnak volt a felesége.

Tedesco Franciska volt a felesége bethlenfalvi Erős Sándor cs. és kir. kamarás, huszárezredesnek. Ettől elvált és Budapesten 1879-ben nőül ment Lichtenstein Fülöp Károly herceghez.

Tedesco Franciska első házasságából származott fia, Erős Béla, báró Lipthay Saroltát vette nőül.

A botfai Hívös-családot előbb Hirschelnek hívták. Hirschel József ügyvéd és gyermekei: Kornél és Iván változtatták a nevüket 1882-ben Hívösré. Áttértek. Hívös József ügyvéd, kir. és udv. tanácsos, a Budapesti Városi Villamos Vasút Rt. megalapítója is. 1897-ben botfai előnévvel nemességet kapott. Fiai közül Kornél író volt, akinek két szindarabját a Nemzeti Színház is előadta. Iván pedig fenti Villamos Vasút Rt. vezérigazgatója volt, de amit kevesen tudnak róla, több ballet és operette sikere tette nevét ismertté. („Havasi gyopár”, „Katinka grófnő”).

BARÓ HATVANY CSALAD

A „cukorkirály”-nak nevezett báró Hatvany-családot előbb Deutschnak hívták. Ma is egyike a legvagyonosabb családoknak. Egyik része már áttért, sőt az áttért Hatvany Péter báró kevéssel halála előtt ismét viszatért a zsidó hitre. A családnak úgy a keresési-uti keresztény, mint a zsidó temetőben is van családi sírboltja. A család őse Deutsch Ignác Aradon született (1803-1873), fiai József és Bernát Hatvanban földbirtokosok lettek és 1879-ben hatvani előnévvel nemességet kaptak. Unokái engedélyt kaptak a Hatvany-Deutsch kettősnév viselésére, illetve a Deutsch-név elhagyásával Hatvany-ra változtatták nevüket. Az elő-

kelő és kiterjedt család tagjai közül az ismertebbeket említem csak fel. Hatvany Lajos báró író és lapszerkesztő. Hatvany Ferenc báró festőművész, felesége Lukács László v. miniszterelnök leánya, Lucia. Hatvany Marianne báróné dr. orvos, férje Kerekes György. Hatvany Béla báró, főrendiházi tag, felesége Taussig Klárától két gyermeke volt: Hatvany Pál báró, a temesvári Gyapjuipar Rt. jótékonyágáról ismert főrendvényese és vezérigazgatója, s Hatvany Péter báró, aki 1936-ban tragikus hirtelenséggel elhunyt. Felesége Abel-Gyagyovszky Vally (Graz) színésznő. Hatvany-Deutsch József báró, főrendiházi tag, felesége vágujhelyi Laczkó Fanny, akinek gyermekei közül megemlítem Hatvany Lily bárónét, az ismert írónőt, kinek első férje báró Madarassy Beck Gyula volt, akitől elvált.

Az ismert Purjesz család Szentesre való. Purjesz Zsigmond dr. udv. tanácsos, ny. r. egyet. tanár és a belgyógyászati klinika igazgatója volt Clujon. Purjesz Lajos a „Világ” c. már megszűnt politikai napilap főszerkesztője volt. Purjesz Imre dr. hírlapíró testvére, Purjesz Béla dr. egyet. nyug. rendes tanár Szegeden. A családból való Purjesz János dr. Szentes ny. tisztifőügyésze, akinek leánya Juliska nőül ment Rupert Rezső dr. ügyvéd, országgyűlési képviselőhöz.

Molnár Ferenc, a világhírű író, korábbi neve Neumann Ferenc volt. A legtermékenyebb írók egyike. Egész fiatalon került be a „Budapesti Napló” szerkesztőségébe s huszonhét éves korában már önálló novelláskötettel jelent meg a könyvpiacra. Darabjai a világ minden nagyobb színpadát bejárták és több nyelvre vannak lefordítva. Háromszor nősült, első felesége Vészi Margit írónő, második Fedák Sári (keresztény születésű), a nagynevű színésznő és harmadik Darvas Lili drámai művésznő, akit 1926-ban vett nőül.

A magyarországi bankvezérek közül Kálmán Henrik, kir. kincstári főtanácsos, az Angol-Magyar Bank vezérigazgatója.

Egy másik Kálmán családból származik Kálmán Imre zeneszerző. A Zeneakadémián tanult, jogot végzett, majd zenekritikus lett a Pesti Naplónál. Operettjei közül világsikeret ért el: a „Tatárjárás”, „Cigánykremet”, „Csárdáskirályné”, „A hollandi menyecske”, „A bajadér”, „Marica grófnő”, „Cirkuszhercegnő”, „Az ördöglovas” stb.

A Mihelffy régi nagyváradi család. Az 1740. évi adóösszeírásban neve még Michelnek van írva. Fia Sámuel (meghalt 1843), vette fel a Mihály nevet és 1798-ban a legelső nagyváradi „főzsidóbíró” volt. Második feleségétől: Kandel Teréztől 3 fia és 3 leánya született. 1. Albert kereskedő volt Nagyváradon és nevét 1843-ban Mihelffy-re változtatta. Felesége, Alexander Rózától születtek: a) Emil, felesége Sonnenfeld Fanni, b) Hermina, férje Sonnenfeld Zsigmond, gyermekei: a) Sonnenfeld Felicia, férje Farkas Márton, b) Sonnenfeld Hedvig, férje Incze Lipót, fia Incze László. c) Lajos dr. ügyvéd, felesége Friedmann Hermina. 2. Mihály, felesége Nagy Róza, fia Farkas. 3. Mór, felesége Markbreit Betti. Gyermekei: A) Adolf ügyvéd, B) Lujza, férje Kandel József, leánya Kandel Ilona, C) Pál, felesége Jakab Stefánia. Gyermekei: a) Lóránt, b) Magda, D) Vilma, férje Dallos Sándor. E) Jenő. 4. Jozefin, férje Schwartz Sámuel. Gyermekei: A) Schwartz Sándor, B) Schwartz Mária, férje Léderer Kálmán. Leánya Léderer Jenny, férje Bulyovszky

Megszabadulhat
a ruhájára ráhulló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH”
PETROL-
szappant
használ.
Megszünteti a
hajhullást és
korpázást.
Kapható minden
szaküzletben.

József dr. volt nagyváradi polgármester. Gyermekei: a) Bulyovszky Ödön, b) József, c) Erzsébet, C) Schwartz Ida, férje Lusztig Mór. Gyermekei: a) Lusztig Béla, b) Ödön és c) Janka, férje Lánczy Leo bankvezér, főrendiházi tag, 5. Regina, férje volt Brüll Lipót, 6. Johanna, férje Markbreit Jónás, fia Markbreit Sándor.

SIPŐCZ JENŐ BUDAPEST FŐPOLGÁRMESTERE ZSIDÓ SZARMAZÁSÚ NŐT VETT FELESÉGÜL.

Szenzációt keltett annakidején Sipőcz Jenő dr. Budapest főpolgármesterének házassága, aki az u. n. keresztény kurzusnak volt egyik kimagasló egyénisége és zsidó származású nő, Szántó Ilonát vette feleségül. Ennek első férje Karsai Albert, a népjóléti miniszterium h. államtitkára volt. E házasságból született leánya, Karsai Erzsébet, aki Meleghy Gyula pesti főmérnök felesége. Tartja magát Budapesten az a hír is, hogy Kánya Kálmán külügyminiszternek azért kellett lemondani tárcájáról, mert — állítólag — Sipőcz főpolgármester zsidó származású özvegyét, Szántó Ilonát vette feleségül? E hirt fenntartással közöljük, mivel nem sikerült annak hitelességéről meggyőződést szerezniük.

Rendkívül előkelő arisztokrata család a báró Wetzlar von Plankenstern, mely már a 18. század végén katholizált. A család őse báró Wetzlar Károly Ábrahám, akinek felesége, bizonyos Leonóra, szintén zsidó születésű nő volt és mint zsidó is halt meg. (1813-ban.) Házasságukból tíz gyermek született. Az egyik báró Wetzlar Lajos második házassága ippí Bydeskuthy Juliával, ippí Bydeskuthy Vince, Temesmegye alispánjának és Mailáth Johanna grófnőnek leányával, mely házasságból további utódok származtak. Ennél még érdekesebb báró Wetzlar Károly Ábrahám 1777-ben katholizált leányának, Katalin bárónőnek gróf Festetics Ferenc-cel történt házassága, aki testvére volt annak a gróf Festetics Ignácnak, akinek ágazata kihalt és másodunokaöccse volt annak a gróf Festetics Kristófnak, akinek ágán a család élő nemzedéke származik le. Gróf Festetics Ferenc és Wetzlar Katalin báróné gyermekei voltak: Károly és Johanna grófnő, utóbbi markus- és batizfalvi Máriássy Ödön Jenőhöz ment nőül. A Wetzlar-család vérségi kapcsolatban állnak: a jobbaházi Döry-, báró Koudelka és az irmesi Homonnay-családok.

Kevesen tudják, hogy Eugénia francia császárné gyóntató papja abbé Bauer magyarországi zsidó származású zsidó születésű férfi volt. Bauer abbé Pesten született és eredetileg Cohen Hermannnak hívták. Kikeresztelkedett, belépett a karmelita-szerzetbe, utóbb pedig világi pap lett. Hatalmas szónoki képessége nagy népszerűséget szerzett neki Bécsben, ahonnan Párisba került.

**Autóvilágítás,
mágnesek, dinamó
és akkumulátorok
szakszerű javítása**

Koniesz Eugen

Timișoara IV., strada Fröbl 61.

ott Eleonóra császárné gyóntató papja lett és címzetes püspöki méltóságot kapott. A francia császárság bukása után lemondott egyházi rangjáról és mint lóversenyszakértő próbálkozott. Később megnősült: egy táncosnőt vett feleségül. Az irodalom terén is — természetesen francia nyelven — működött.

A németújvári gróf Batthyány-család, mely egyike a legrégebb és legelőkelőbb főúri családoknak és amely esztergomi bíboros-érseket, nádort, tárnokmestert, hadvezért stb. adott, ebben a családban is találunk egy zsidó házasságot. Batthyány István gróf egy héttel halála (okt. 22.) előtt vette nőül (okt. 15.) tornyai Schosberger Ilonát.

Fáy Szerénát (1865—1933) színművésznőt, a Nemzeti Színház örökös tagját, a Sziniakadémia tanárát előbb Frankl-nak hívták. Atyja, Frankl Simon dr. járásorvos volt, anyja pedig Oppenheimer Illés rabbinak volt a leánya és Oppenheimer Simon pesti dájen unokája volt. Férje Simay-Molnár Gyula táblai tanácselnök volt. Fia volt Simay-Molnár Gyula dr. pesti kerületi tisztiorvos, özvegye Sitkey Irén.

#

A továbbiakban folytatni fogjuk a zsidó származású családok családfájának közlését.

Két beszéd margójára

Milyen az erdélyi cionista „nevelő” munka...

Az egyik Nagyváradon hangzott el. Tartotta a Zsidó Szabadegyetem előadásán Méliusz József, a volt unitárius lelkész, aki most a fiatal progresszivek egyik vezére Erdélyben. Az előadásorozatot a nagyváradai Zsidó Nemzeti Szövetség rendezi. Meliusz József egy „filozemita” beszédet tartott. Mindenki meg volt hatva. Mi is. Elvégre mostanában kevés ember mer kiállni a pódiumra, hogy hitet tegyen embersége mellett. Méliusz megtette és megteszi mindig amikor erre felkérjük. Csakhogy ezen már mi, a pozitív zsidó álláspontot vallók túl kell legyünk, mert nem lehet ebből semmire sem következtetni. Elvégre azon az előadáson csak zsidók voltak jelen. Ezeket pedig nem kell semmiről sem meggyőzni. Vagy talán arról, hogy mi is emberek vagyunk? Meg arról, hogy Meliusz József nem üvöltött együtt a farkasokkal. Gyenge hang ez most, amikor úgy forr és sístereg minden ezen a világon.

Meg aztán az, hogy ő a zsidókérdést nem látja. Szerinte nincsen zsidókérdés. Csak van zsidóüldözés, ahogy van örmény, kínai, vagy spanyol progresszív üldözés. Ő nem látja azt, hogy mi minden kategórián kívül esünk. Bennünket nem lehet beleszorítani sehova és egyetlen sémát sem lehet a „zsidókérdésre” ráhuzni. Szerintünk — elmentében Meliusz értékes álláspontjával — a zsidókérdést akkor sem lehet megoldani, ha a világ progresszív irányban haladna előre. Ezer példát tudnánk hozni amely mind bizonyítandó, hogy akármilyen irányban is halad a társadalmi evolúció, a zsidókérdést csak Palesztina tudja megoldani. Egy önálló zsidó állam. Nem várjuk azt, hogy Méliusz József is ezt a hitet vallja, bár sok keresztény híve is van a cionizmusnak. De

az ő világnézete nem engedi meg a szerintük „új” nacionalizmust. Ezért nem vagyunk elragadtatva ettől a megnyilatkozástól. Egy cionista szervezetnek nem hivatása, hogy a progresszív elveket vallók nézeteit továbbítsa, mert a cionisták azt hirdetik — az igazi cionisták, — hogy lehet a világ bármilyen haladózelleme, a zsidókérdést nem oldja meg semmi más, csak Palesztina. Éppen azt a tömeget kell odavinni, amelyről Méliusz József is szólt előadásában. Arról a hatmilliónyi kelet-európai zsidóról, akik nem tudják megvárni, amíg a világ jobb lesz, amíg a világ művelt lesz, amíg a világ csupa Méliuszokból fog állni. Ehez 500 esztendő kell, a zsidó kérdés megoldása pedig, hogy úgy mondjuk, „sofort” program kell legyen. Különbösen erre vonatkozólag Beck lengyel és más országok külügyminisztereinek is ez a véleménye...

A MÁSİK BESZÉD

A temesmegyei Ususău község körorvosa, dr. Winkler Miksa orvos írja a következőket:

Körorvosa vagyok a Bánát egyik községében és szívem egész melegevel várom a „Népünk”-et. Nem akarom értékes idejüket elvenni, de azért beküldöm Önöknek megjegyzéseimet egy előadásra, amely engem felzaklatott és nem hagy nyugodni. De ráterek a tárgyra. Meghirdették nálunk, hogy jön Giszkalay János. Örvendtünk neki, mert vártuk, hogy egy kis erégi levegőt fog hozni. Kíváncsian vártuk és meg is jött Radnára, ahol Strauss doktornál tartott előadást. Lippa-Radna husz lelkes embere gyűlt össze. Vártuk, szívszorogva és mit kaptunk? Szavai úgy hangzottak, mint mélységbe

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kegyeszerék bármilyen művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„TACAMUL”

ezüstáru gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

zuhanó kövek. Nehéz szavak olyan cél szövegében, amelyet nem hisz el már senki Anglia korrekcióját, csak mi zsidók vagyunk azok, akik a pofonokat adtuk Angliának Sulyos vádakat, amelyek, mind egy-egy példányt.

Szerettem volna kérdezni tőle, hogy 1922-ben is „korrekt” volt Anglia, amikor Jabotinsky 15 évet kapott, mert hősiességét tanusított a pogromokkal szemben? Vagy 1929-ben a hebroni mézszárlás alkalmával „korrekt” volt-e Anglia? Vagy abban korrekciót-e, hogy a Schaw, Peel és Woodhead bizottságokkal folyton újabb tervekkel áll elő? Vagy „korrekt”, hogy a Balfour deklarációban adott kötelezettsége dacára, a megállapodás szerinti Transjordániát, a zsidó otthont elvonta, a bevándorlást korlátozza és az ingyenes állami földek elvonásával, meg a földvásárlást is korlátozta, igyekszik a zsidóság számára. Vagy most korrekciót-e, amikor a kerekasztal-konferenciát tartatja.

Nehéz szerepe lehet Giszkalaynak amikor ilyen lehetetlen érveket kell felhasználnia. Hálátlan szerep lehet meggyőzni bárányt arról, hogy a farkas a jövét akarja és ha megeszi, akkor a bárány megszabadul minden földi kintől. Mert Anglia az, amely beenged mindenkit a „zsidó országba” (200 főkést és 1000 munkást egy fél év alatt Anglia a korrekt, aki csak akkor vett fel zsidó segédrendőröket, amikor az arab rendőrök már az angol csapatokba belelőttek.

Milyen korrekt is Anglia?! John szenszibilis. Talán adott egy lakatlan gyarmatot is. Vagy beengedi a 10.000 zsidó gyermeket Palesztinába? Nem, Giszkalay János ez hálátlan szerep. Anglia „igazát” védeni amikor milliónyi zsidó vérzik és egyetlen reménye lehet csak: Palesztina. Ugy beálltani a zsidóságot, hogyha sok pénzt ad, akkor minden meg van oldva? Tudjuk, hogy kell a pénz, de azért Anglia korrekcióját védeni, nem cionista feladat. Furcsa, hogy ezzel akarnak ma bennünket traktálni ez az urak? Hálátlan szerep is, mert mi sem hisszük el. Furcsa bennünket annyira lelkcsinyíteni, hogy mi annyira provinciálisok vagyunk, hogy nem látunk és tudunk mindent.

הנני להודיע בשער בת רבים שעוד מעט ויאלולם שרית, יד רמה לאאיו הנאון האדיר מופהידמינו משה הרש פורח וציל שהיו אביד ורימ דקיק יודיד, ואבקש כל מי שיש בידו ממנו מכתבי או דת שיואל נא נשובו לשלחם אלי לקבעם בדפוסם. כל הכתבים שאקבל אחרי ההעתקה אייה אחרים יועלוהם בתורה רבה.

יום ה' ל'ס' ובנני יוצאים ביד רמה תרע"ט האלמין.

היה דוב בער חליו

דיין דק"ק האלמין

הכתובה שלי:

Rabin B Klein Halmeu (Rumanien)

Közélet

RATH EFRAIM ELŐADASA BUCURESTIBEN. Rath Efraim, aki a jeruzsálemi központi megbízásból újra elindult Palesztinából Romániába, megérkezett az ország fővárosába. Az első szombaton a híres-nevezetes „Malbim” templomban tartott nagyszerű előadást és a Keren Kajemet jelentőségéről beszélt, különösen annak vallásügyi kapcsolatairól. Nagy lelkesedéssel fogadták Rath Efraim beszédét, különösen a „Machleket charédim” akciót. Előtte való péntek este egy „Oneg Sabbat” estélyt rendezett a bucurești mizrachista ifjúság, amelyen a vallásos zsidó ifjúság nagy feladatairól beszélt. Odaadással kell dolgozzanak a „geulat haarev”-ért. Vasárnap a KKL Herzl-teremben nagy tömeg előtt „A vallásos zsidóság feladata a Palesztina építési munkában” címen tartott előadást. Egy akciót is kezdeményezett, amelynek az a célja, hogy Rav Dr. Hertz-et, Palesztina grandrabbiját bevezessék az Aranykönyvbe.

Az aradi Chewra Kadisha a közel-múlt napokban tartotta tisztújító választását, amely a következő eredménnyel járt: Elnök: Lipkovits Gyula, alelnök: Epstein Simon, pénztárnok: Bergmann Jakab, ellenőr: Strassburger Márton, gondnokok: Wurzel Salamon, Schleifer Dávid, Krausz Vilmos, Moskovits Ábrahám. Képviselőtestület: Berger Salamon, Hacker Miksa, Hirschler Simon, Friedmann József, Iron Arnold, Neuländer Jakab, Nissel Mór, Feinkuchen Izidor, Krieger Eisik, Pollák Endre, Scharfstein Jakab, Wiesel Jenő, Lefkovits Hermann, Salamon Samu.

TISZTÚJÍTÓ KÖZGYŰLÉS A KOLOZSVÁRI UJCIONISTA SZERVEZETBEN. Március 12-én, vasárnap tisztújító közgyűlést tartott a kolozsvári ujcionista szervezet helyi csoportja. A közgyűlés a szervezet helyiségében folyt le és azon általános lelkesedéssel újból dr Lengyel Miklós orvost választották meg a helyi csoport elnökévé. A közgyűlésen dr Lengyel Miklós elnök székfoglaló beszédében megköszönte az iránta tanúsított bizalmat és az eszme melletti kitartásra buzdította a közönséget. Elhatározták hogy üdvözlő táviratot küldenek Jabotinskynek Londonba, amelyben tiszteletükről és a mellette való kitartásról biztosítják. Fischer Ernő, mint politikai referens nagyszabású beszédben ismertette az új cionista szervezet programját és a mai palesztinai helyzettel kapcsolatos világpolitikai konstellációt. Az új tisztikar a következő: Disz-einökök: Rózsa Mór, László Jenő, dr Citrom Oszkár. Elnök: dr Lengyel Miklós bőrgyógyász. Társ-elnökök: Nimberger Ernő és Barabás Sándor. Főtákaró dr Spitzer Viktor. Titkár és K. T. H. perselybiztos: Mose Stein. Vezetőségi tagok: K. T. H. bizottság elnöke: Lévi Miksa. Pénzügyi referens és pénztárnok: Nimberger Ernő, Ellenőrök: Bolder Ni-

sa és Vértés József. Politikai referens: Fischer Ernő. Alia bizottság: dr Lengyel Miklós és Salamon Lipót igazgató. Átrétegeződési referens: dr Heller József. Tagok: Stössel Lajos igazgató és Kornhauser Dávid. Propaganda referens: Treuhaf Lajos. Gazdák: Treuhaf Lajos, Király Vilmos és dr Izsák A. Kulturrendezvények referense: Páll Sándor. Testnevelési referens: Fodor Ernő. Ifjúsági referens: Löblé Lóránd. Fegyelmi bizottság: Elnök: Dr Lengyel Miklós. Tagok: Fischer Ernő, Treuhaf L., dr Spitzer V. és Vértés J. Ezenkívül egy 40 tagból álló választmány lett megválasztva. (m. s.)

KIVÁNDORLÁSI LEHETŐSÉGEK, A VALLÁSOS ZSIDÓSÁG MEGMOZDULÁSA IFJUSÁGÁNAK ÁTRÉTEGEZŐDÉSE ERDEKÉBEN. A minap zajlott le a szatmári vallásos zsidóság itteni vezetőinek egy értekezlete, amelyen szakértők bevonásával a vallásos zsidó ifjúság átrétegeződését vitatták meg. Arra a konkluzióra jutottak, hogy tovább halaszthatatlan a kérdés megoldása és e célból egy intéző bizottságot választottak, melynek feladata e kérdés további tanulmányozása. Az átrétegeződéshez szükséges mezőgazdasági telep kibérlése megfelelő szakemberek beszerzése a nevelő munka irányításához, az átrétegeződő telepek szükséges anyagai megteremtése. Az ilyen átrétegezõ telepek, amelyekből az országban több van, annyira benépesedtek, hogy az itteni és a környékbeli ifjúságnak nem tudtak elhelyezkedési lehetőséget nyújtani, hogy kiképzésben részesüljenek. Anynyira tömegesen jelentkeztek a vallásos ifjak mezőgazdasági és ipari kiképzésre, hogy az itteni zsidóság vezetői e kérdés megoldását kezükbe vették. A kivándorlásra szándékozó vallásos ifjak a világ bármelyik részére akarjanak emigrálni, mezőgazdasági, vagy ipari kiképzéssel kell bírjanak, hogy a kiszemelt országban, ahová menni akarnak, elhelyezkedésre találjanak. A vallásos zsidóság buzgó vezetői a közeli napokban felkeresik helyi testvéreiket, hogy a nemes akcióhoz való lecsatlakozásukat kérjék. Itt említjük meg, hogy az átrétegezõdési akció kezdeményezői: Weisz Elemér, Spiegel Dávid, Rosenberg Sámuel, Weisz Jenő, Schwartz Sándor, Klein Antal, Polláček Mór, Elefánt Jakab, Darvas Armin, Spitzer Dezső. O. V.

Eljegyzés. Berkovits Zsófia és Katz Sándor, a Katz posztóáruház beltagja (Oradea) jegyesek. (M. k. é. h.)

Eljegyzés. Katz Ilus (Marghita) és Dr Lutvack (Arad) jegyesek. (M.k.é.h.)

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucurestiben

KATZ orth. restauran
București, str. Carol 32, I. emelet

Sirköavatás. — A napokban avatták fel Aradon Lutvák Izsákné sirkövét. A gyászünnepségen nagy számban jelentek meg az elhunyt rokonai és tisztelői. Schreiber Chajim főrabbi megható beszédben méltatta Lutvák Izsákné példás életét, majd Szabó Andor főkantor a Kél-mólé-rachimim-ot recitálta.

AZ UJCIONISTA SZERVEZET BRASOVI HELYICSOPTJÁNAK megnyitó gyűlése f. hó 19-én vasárnap este 9 órakor lesz megtartva a szervezet str. Murășenilor (Árvaház-utca) 18. szám alatti saját helyiségében. A megnyitó beszédet román nyelven Roth Aladár szervezeti titkár fogja tartani, majd Leitner Zoltán erdélyrészi elnök tartja programbeszédét, melynek keretében többek között vázolni fogja a palesztinai kivándorlás lehetőségeit. Kérjük a tagok érdeklődését és minél nagyobb számban való megjelenését. Elnökség.

Nincs visszataszítóbb, mint a szájjal kellemetlen szaga

Autobuszon, villamoson, színházban, moziban, vagy táncteremben a lehető legvisszataszítóbb benyomást teszi szomszédunk, vagy szomszédnőnk rossz lehellete. Igaz, hogy ennek a szagnak valamilyen oka van, de az ok nem menti az okozatot, hanem még súlyosbítja a bűnt. Mert bűn az, ha egy civilizált ember elhanyagolja egészségét annyira, hogy kibírhatalanná válik a társasága azoknak, akikkel beszélget, vagy akár csak a közelében áll.

A szájjal kellemetlen szaga főleg gyomrunk rossz működésétől függ. A hiányos emésztés a gyomorban, vagy a rendetlen evés, erjedési, romlási folyamatot, a savak mennyiségének csökkentését, illetőleg fokozását idézi elő és ennek következtben gyomorgörcsöket, sőt súlyos gyomorbetegségeket is okoznak.

Eme betegségek gyógyítására a ma már világhírűvé vált GASTRO D. gyógyszerrel rendelkezünk, amely a gyomorbetegégek közt kincse lett.

Orvosok is ajánlják.

Gastro D. kapható gyógyszerárakban, és drogériákban, vagy postán megrendelhető 135 lej utánvét mellett CSÁSZAR E. gyógyszerárakban București, Calea Victoriei 124.

EMLEKKÖNYV DR. LÖWY FERENC, AZ ERDÉLY-BÁNATI RABBI-EGYESÜLET ELNÖKÉNEK HETVENEDIK SZÜLETÉSNAJPA ALKALMÁBÓL. Nagyon szép gesztus az, amelyet az erdélyi nyugati szertartású hitközségek rabbi-egyesületének vezetői mutattak meg egy „Emlékkönyv” kiadásával. Szébben, helyesebben úgy sem lehet a zsidó tudományos világ vezetőit ünnepelni, mint könyvvel. Mi zsidók tudjuk, hogy az érc és kő, amiből szobrot faragnak — mulandó. A düsseldorfi Heine szobor valahol lomtárba porosodik, az utóbbi évtizedek történelemcsinálóinak emlékei folyton változnak. De Heine versei, Masaryk írásai, maradó emlékoszlopok. Ezért igazi zsidó munka az, amit dr Weinberger Mózes kolozsvári főrabbi állított össze, ezzel a szép emlékkönyvvel, amelyet dr Löwy Ferenc targonmureși főrabbi hetvenedik születésnapjára adott ki. De nem csupán az elnöknek áldoztak ezzel a könyvvel, hanem dr Lenke Manó lugosi és dr Singer Jakab temesvári főrabbiaknak is. Gratuláció ez a könyv, méltó azokhoz, akiknek tiszteletére kiadták, méltó azokhoz, akik irták és akik kiadták. Az első cikket dr I. Niemerover grandrabbi írta. Majd az ünnepeltek: dr Lenke Manó és dr Singer Jakab főrabbiak irtak tudományos értekezéseket. Dr Deutsch Ernő brasovi főrabbi, dr Weinberger Mózes cluj-i főrabbi írásai is nagyon érdekesek. Különös érdeklődésre tarthat számot a könyv leg-hosszabb értekezése, amely igen érdekes — különnyomat is készült róla — dr Nébel Ábrahám szalonai főrabbi tanulmánya: „A zsidóság történelmi szerepe a kereskedelem-ben”, amelyben sok új és érdekes szempontot világít meg. Dr Drechsler Miksa főrabbi, Temesvár, dr Tennen Béla főrabbi, Lippa, dr Feldmann Sámuel főrabbi San-Nicolau-Mare és Löwenkopf Kálmán orsovai főrabbi írásai is megannyi érdekes témakört ölelnek fel és világítanak meg. A 150 oldalas mű élvezetes olvasmány mindazoknak, akik szeretik a komoly és értékes zsidó írást.

Izletes jó kóser házikoszt kapható
Pfeiffermann Vilmosnál
TIM SOARA IV, Spl. Tudor Vladimirescu 24.
Figyelmes Utazóknak megfelelő
kiszolgálás! kedvezmény

Budapestre utazók figyelmébe

Orth. kóser penzió Budapest központjában, Andrásy-ut 43. szám. Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák, olajvízzel. Kívánatra diétás konyha. Bővebb elvilágosítással szolgál a tulajdonos.

Friedman Józsefné

Kármel-pansio (Andrásy-ut 43)
Telefon: 12-89 67.
vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNATZNE
Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

Hétfől-hétre

Kownó. — Nagyszámú Litvánában élő zsidó menekült kapta meg a napokban kiutastást végső sorsát a hatóságoktól azzal, hogy ott tartózkodást engedélyezték a jövőben semmilyen körülmények között nem hosszabbították meg.

Dublin. — Dr Isaac Herzogot, Palesztina fő-rabbiját, aki előbb Írország főrabbija volt, kihallgatáson fogadta De Valera ír miniszterelnök. Az írországi sajtó igen melegen üdvözli a palesztinai főrabbit.

New-York. — Az amerikai szakértőbizottság március 2-ikén elutazott Newyorkból San-Domingo-ba, hogy tanulmányozza az országban a menekültek letelepítési lehetőségeit.

London. — Az angol munkáspárt interpellációt jegyzett be az alsóházban, amelyben a jövő hétre részletes Palesztina-vita kitűzését követelte. Hír szerint a munkáspárt szónokai ki fogják jelenteni, hogy a párt ellene szegül a Balfour-deklaráció bármilyen módosításának és a legmesszebbmenően fogja támogatni a zsidó nemzeti otthon elvét.

Berlin. — A thüringiai német evangélikus egyházból kizárták a zsidó származású hívőket. Az egyház vezetősége megtiltotta lelkészeinek, hogy zsidókat megkereszteljenek. A kereszténység bevezetése óta Németországban ez az első eset, hogy az egyház magáévá tette a fajtság elvét és idegen származásuk miatt visszautasítja a zsidók megkeresztelését.

Stockholm. — A skandináv országok zsidó ifjúsági szövetségének meghívására a zsidó világkongresszus végrehajtóbizottságának tagja, Jaques Jeffrey eladás-turnét rendez Dániában, Svédországban és Norvégiában, amelynek célja szorosabbá tenni a fenti országok ifjúságának együttműködését az egész világ zsidó ifjúságával.

Hamburg. — A Red Star Linie hajóstársaság Hamburgban kiadott jelentéséből kiderül, hogy az a hír, amely szerint a Königstein hajó kapitányának sikerült partra szállítani a hajón szállított menekülteket, nem felel meg a valóságnak. Az utasok még mindig a hajón tartózkodnak. A Pariser Tageszeitung szerint a Red Star társaság utasította a hajó kapitányát, hogy utazzon La Guairaba és ha ott nem sikerült a leszállás, akkor térjen vissza Hamburgba.

Páris. — A zsidó ifjúság világszövetsége Neville Chamberlain angol miniszterelnökhöz az alábbi táviratot küldte: „A zsidó ifjúság világszövetsége, amely az egész világ cionista és nemcionista ifjúságának a képviselője, tisztelettel bátorkodik excellenciának figyelmét ama veszedelmes konzekvenciákra felhívni, amelyek a Balfour-deklaráció revíziójából folynának. A zsidó ifjúság összes árnyalatai készek arra, hogy minden eszközzel megvédjék a zsidó népek Palesztinára való jogait. Bizalommal öfélése kormányának tradicionális igazságos szellemével szemben, a zsidó ifjúság a zsidó bevándorlás korlátozásainak megszüntetését és a palesztinai összes zsidó jogok megadását kéri.”

Prága. — Dr Maiksen, a cseh diplomácia egyik ismert tagja, akit most akartak oslói követé kinevezni, hír szerint zsidó származása miatt főbelötte magát. Állítólag dr Maiksen abban a pillanatban röpített golyót a fejébe, midőn aláírás végett átnyújtott neki egy olyan nyilatkozatot, hogy nincsenek zsidó ősei.

Rio de Janeiro. — A Neue Zürcher Zeitung jelenti, hogy a brazil kormány lényegesen megkönnyítette a faji és politikai üldözöttek bevándorlását. A kormány ugyanakkor megtette az intézkedéseket abban az irányban is, hogy az országban illegálisan tartózkodó háromezer zsidó menekült helyzetét törvényesítse. A kormány különösen a kistőkések bevándorlását kívánja megkönnyíteni.

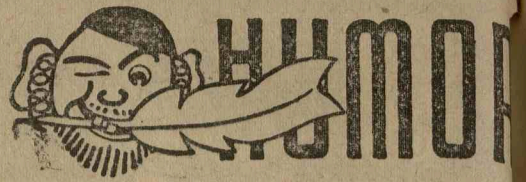
Prága. — HICEM prágai közgyűlésén Marie Schmolka asszony, a prágai HICEM vezetője tartott beszámolót a társaság tevékenységéről. A jelentés adatai szerint 1937-ben 460 ember vette igénybe Prágában a HICEM támogatását. 1938-ban a támogatottak száma jelentős mértékben megnövekedett. A társaság segítségével 1937-ben 140 személy vándorolt ki Csehszlovákiából, 1936-ban már 525-ön. Az elmúlt év szeptemberében átalakították a HICEM prágai szolgálatát és a tisztviselők számát felemelték 5-ről 30-ra. A HICEM 250 bevándorló számára kért angol beutazási engedélyt. A WIZO segítségével a HICEM sikeres akciót bonyolított le zsidó lányok elhelyezésére a zsidó háztartásokban.

— Isaie Schwartz strassburgi főrabbit választották meg Franciaország grandrabbi-jává. A franciaországi zsidó hitközségek szövetségének választó tanácsa, mely báró Rotschild Eduard elnökletével ült össze, március 8-iki ülésén Isaie Schwartz strassburgi főrabbit választotta meg Franciaország grandrabbi-jává Israel Lévi eddigi grandrabbi helyébe, aki mint ismeretes, magas korára és gyengélkedésére való hivatkozással mondott le magas méltóságáról. Rabbi Isaie Schwartz, aki jeles zsidó tudós hírében áll 1876-ban született Traenheimben, rabbinikus tanulmányait a párisi szemináriumban végezte, egy ideig Marseilleben volt rabbi, majd Bayonne és Bordeaux főrabbi. 1919-ben került a strassburgi székhelyre. Egész működése alatt meleg érdeklődést tanúsított a cionista mozgalom iránt, amelynek buzgó híve. Francia hatósági és társadalmi körökben nagy tekintélynek örvend.

— 22 EZER zsidó menekült Hollandiában. A hollandiai zsidó menekültügyi bizottság díszelnöke dr D. Cohen tanár közölte a Zsidó Távirati Irodával, hogy a mai napig 22 ezer németországi zsidó menekült tartózkodik Hollandiában. A négy menekült táborban 1626 illegális és 1500 gyermekmenekült van 1645 menekültet résztesítettek köztámogatásban. A menekültügyi bizottság szoros együttműködésben áll a HICEM-mel és az amerikai Jointtal. A bizottság most költözött be amszterdami új, háromemeletes, saját házába, ahol 80 tisztviselő dolgozik, ezek közül 40 teljesen díjtalanul.

— Kréta partjain hajótörést szenvedett egy kivándorlókat szállító gőzös. A Tempo jelentése szerint Constantában vészjeleket fogtak fel, amelyeket egy „Cepo” nevű panamai gőzös adott le. A hajó 700 cseh- és lengyelországi s 50 romániai kivándorlóval a fedélzetén hétfőn reggel hagyta el Pireus kikötőjét. Kréta közelében a gőzöst vihar lepte meg és az egyik parti sziklához vágta. Az ütődés következtében hatalmas rés támadt a hajó oldalán, mire a Cepo segélykérő jeleket adott le. Pireusból azonnal két mentő hajó sietett a szerencsétlenség színhelyére. A hajótörés részletei még nem ismertek.

— Olaszországból megindult a zsidók kiűzetése. Március 12-én telt le a végzetes határidő, ameddig minden külföldi illetőségű zsidónak el kellett hagynia Olaszország területét. Az a remény, hogy a kormány végső fokon mégis újabb haladékot fog adni, szertefoszlott. Az olasz kormány a külföldi diplomáciai képviselők intervencióira, köztük az amerikai követ demarsára sem adott választ. A kormány bejelentette, hogy azokat a külföldi zsidókat, akikről megállapítják, hogy módjukban áll Olaszországot elhagyni de ezt nem tették meg, a határra toloncolják és ezenkívül fejenként ötezer lira bírságban is részesítik. Az amerikai követ a múlt héten is interveniált az olasz kormányhoz és tiltakozott az amerikai zsidók diszkriminálása ellen. Az amerikai követ a kormány választát Ciano gróf külügyminiszternél is megsürgette. A nápolyi amerikai konzulátus megfelelő igazoló irással látta el azon zsidókat, akik engedélyt laptak az Amerikába való bevándorlásra, de várnok kell, amíg a kvótában sor kerül rájuk. Az olasz hatóságok azonban mindaddig nem adtak tartózkodási engedélyt ezen igazoló irások alapján. A menekültügyi bizottság ezért az angol kormányhoz fordult azzal a kéréssel, hogy átmeneti tartózkodási engedélyt adjon ezen kivándorlóknak Angliában. Hír szerint mintegy háromezer zsidó kínai vizumot kapott.

JELMONDATOK: MINDENKI MÁST MOND.

Franco mondja: Jó a más kezével a paraszat piszkálni...

Hitler mondja: Evés közben jön meg az étvágyam...
Mussolini mondja: Pénzem nincs ugyan, de tekintélyem...

Chamberlain mondja: Forgasd a kereket, a feroz...

Japán mondja: Pro primo, mindent elvesszünk amit lehet...

A londoni zsidó delegáció mondja: Óvj meg tőlem a jóbarátaimtól, ellenségeimmel elbánok én magam k...

#

Minek kellett Hitlernek Marienbad — kérdezték Németországban. Hiszen itt mindenki fogyókúrát kell tartson. Marienbad egészen fölösleges nekünk, nem is tudjuk, minek kellett Hitlernek...

BIZTOS JELE A HAJÓ HELYZETÉNEK.

Egyszer utazott egy ismert rabbi a tengeren közben hatalmas vihar dühöngött. A rabbi megijedt és kétségbeesetten rohant a kapitányhoz.

— Jaj kapitány ur, mi lesz velünk, a matrónák is jobbra-balra szaladgálnak, jaj mi lesz?

— Mondja rabbi ur, a matrónák szitkozognak vagy imádkoznak?

— Nagyon goromba szavakat mondanak, szitkozognak...

— Akkor nincs baj, mert amikor a matrónák imádkoznak már, akkor van csak baj...

Egy idő múltán a vihar még fokozódott, nagyon veszélyesnek látszott a helyzet. A rabbi küldte megbízottját, hogy nézze meg, mi van a hajóval.

Visszajön a gabbe és jelenti, hogy a matrónák ide-oda szaladgálnak és borzalmas gorombaságot ordítognak... még a fülét is be kellett dugja.

— Oh, ha szitkozódnak, akkor nincsen baj szólt a rabbi megkönnyebbülten. — Ha átkozódnak, akkor nincsen semmi baj...

KÉZIMUNKA.

— Miért van úgy feldagadva az arcod?

— Egy gyárban voltam és ott túl közel mentem az egyik géphez...

— Érdekes, hogy ez a daganat úgy néz mintha kézimunka idézte volna elő.

A VÉGREHAJTÓ EREDMÉNYES MUNKÁJA.

— Ott volt nálam a végrehajtó....

— És mit vitt el?

— Csak egy órát szenteltem neki. Mert a többi a feleségem nevére volt írva...

KIKERESZTELKEDÉSI EPIDÉMIA.

Két új keresztény, az egyik katolikus, a más református találkoznak és egy harmadról beszélnek, aki szintén kikeresztelkedett és most nagy lást kapott. Azt mondja az egyik a másiknak:

— Kinek a vallásán van az illető, a tizeden van az enyémen?

#

MÉG EGY „MESÜMED” VICC.

Megkérdezik egy embert, aki kikeresztelkedett, hogy tulajdonképpen miért cserélt vallást. Erre ő a világ legtermészetesebb hangján azt mondja:

— Meggyőződésből!

— Mi az, hogy meggyőződésből? — kérdezik mások.

— Meggyőződtem arról, hogyha nem keresztelkedem ki, elvesztem állásom.

#

ÓVATOS

Egy újonnan kikeresztelkedett halálán van tudja, hogy a keresztény temetőben fogják eltemetni. Maga köré gyűjti a családját és így szól:

— Kérlek benneteket, temessetek a temető szélére, mindjárt a zsidó temető mellé.

— De miért, apám?

— Was kann man wissen, mi lesz itt megint a jövő mulva.

BUN DE IMPRIMAT.
„GRAFICA”, ORADEA